

DEMOKRATİK BARIŞ TEORİSİ'NE BİR BAKIŞ: MÜLKİYET HAKKI
PERSPEKTİFİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

BURAK DURGUT

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMMUZ 2017

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm koşulları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Serdar SAYAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürü

Bu çalışmayı okuduğumu ve çalışmanın kapsam ve içerik olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı'nda bir Yüksek Lisans tezi olabilecek yeterlilikte olduğuna kanaat getirdiğimi onaylıyorum.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Burak Bilgehan Özpek
(TOBB ETÜ, Uluslararası İlişkiler)

Tez Jürisi Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kutlay
(TOBB ETÜ, Uluslararası İlişkiler)

Yrd. Doç. Dr. Seçkin Köstem
(Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler)

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Burak DURGUT

ÖZ

Demokratik Barış Teorisi'ne Bir Bakış: Mülkiyet Hakkı Perspektifi

DURGUT, Burak

Yüksek Lisans, Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Burak Bilgehan Özpek

Bu tezde demokrasi özellikleri gösteren fakat mülkiyet hakkının korunmasını güçlü bir şekilde sağlayamayan ülkelerin dış politikada çatışmaya daha yatkın olup olmadıkları araştırılmıştır. Demokratik kurumsallaşma açısından birbirine yakın olan liberal ve illiberal demokrasilerin mülkiyet hakkının ihlali konusunda ne şekilde ayrıştıkları incelenmiştir. Bu durumu incelemek için, demokratik kurumlar, girişim özgürlüğü, dış ticaret özgürlüğü, yabancı yatırım özgürlüğü gibi kontrol değişkenleri kullanılmış, bağımsız değişkenler olan mülkiyet hakkının korunmasındaki başarının/başarısızlığın ve yolsuzluğun, çatışmaya etkileri incelenmiştir. Mülkiyet hakkı iyi korunan, yolsuzluğun görece az olduğu, şeffaf demokrasilerde çatışmaya yatkınlığın mülkiyet hakkı kötü korunan, yolsuzluğun görece fazla olduğu şeffaf olmayan demokrasilere göre daha az olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyet, Demokrasi, Yolsuzluk, Liberalizm, Ahlâk

ABSTRACT

New Perspective on Democratic Peace Theory: Property Rights

DURGUT, Burak

Master of Arts, International Relations

Supervisor: Assoc. Prof. Burak Bilgehan Özpek

In this research, it is analyzed whether defective democracies that are unable to protect property rights tend to have more aggressive foreign policies than democracies that protect property rights effectively. Despite convergence of the democratic institutions between liberal and illiberal democracies, what kind of differences are there in their approach to property rights. To understand and analyze this phenomenon, democratic institutions, business freedom, trade freedom, investment freedom were used as control variables. Government's success to protect property rights and avoid corruption were used as independent variables. Military interstate disputes were dependent variable. Democracies that protect property rights effectively and have minimal corruption problem are more inclined to pursue peaceful foreign policies while defective democracies that protect property rights poorly and have corruption problem are more inclined to pursue aggressive foreign policies.

Keywords: Property Rights, Democracy, Corruption, Liberalism, Ethics

TEŞEKKÜR SAYFASI

Öncelikle, tüm eğitim hayatım boyunca beni tereddütsüz olarak desteklemiş olan aileme teşekkür ederim. Bütün zorlukları aşmak için hep onlara yaslandım, bana olan güvenleri yoluma devam etmek için bana her zaman güç verdi. Daha sonra akademik kariyerime devam etmem konusunda bana ilham olmuş olan bütün TOBB ETÜ hocalarına ve özellikle öğrencisi olmaktan gurur ve sevinç duyduğum Burak Bilgehan Özpek'e yolumu açtığı, yol gösterdiği, yanlışlarımı düzelttiği, doğrularına destek olduğu için sonsuz kere teşekkür ederim. O olmasaydı hayalini kurduğum noktaya doğru yürümem mümkün değildi.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR SAYFASI	vi
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
BÖLÜM II: DEMOKRATİK BARIŞ LİTERATÜRÜ	9
2. 1. Kant	9
2. 2. Thomas Paine	12
2. 3. Richard Cobden	13
2. 4. Norman Angell	15
2. 5. Woodrow Wilson	17
2. 6. Metodoloji Tartışmaları.....	19
2. 7. Solomon William Polachek.....	20
2. 8. Rudolph J. Rummel.....	21
2. 9. Michael Doyle	22
2. 10. Zeev Maoz ve Bruce Russett.....	25
2. 11. John M. Owen	27
2. 12. Erik Gartzke	28
2. 13. Michael Mousseau.....	30
BÖLÜM III: TEORİ	35
BÖLÜM IV: METODOLOJİ.....	55
4.1. Bağımlı değişken	55
4.2. Bağımsız değişkenler.....	56
4.3. Kontrol değişkenleri	58
BÖLÜM V: ARAŞTIRMA.....	67
5. 1. Kontrol Değişkenleri	67
5. 1. a. Demokratik Kurumlar	68
5. 1. b. Girişim Özgürlüğü(GÖ).....	68
5. 1. c.Dış Ticaret Özgürlüğü(DTÖ)	69
5. 1. d.Yabancı Yatırım Özgürlüğü(YYÖ).....	69
5. 2 Bağımsız Değişkenler.....	70
5. 2. a. Mülkiyet Hakkı.....	70
5. 2. b.Yolsuzluk	71
5. 3. Bağımlı Değişken	72
5. 3. a. Çatışma.....	72
BÖLÜM VI: SONUÇ	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 5. 1. Ekonomik Özgürlükler ve Polity IV Puanları	67
Şekil 5. 2. Mülkiyet Hakkı Korunma Puanı ve Yolsuzluk Puanı Grafiği.....	70
Şekil 5. 3. Çatışma Grafiği.....	73

BÖLÜM I

GİRİŞ

Soğuk Savaş'ın bitmesiyle beraber dünyada liberal demokrasilerin yaygınlaşacağı ve tarihin sonuna gelindiğine dair tezler yoğun ilgiyle karşılandı. Fukuyama'nın iddiası (1989) kısa zamanda siyasal alanda da kendine karşılık buldu. Bill Clinton 1991 yılında Georgetown Üniversitesi'nde yaptığı konuşmasında "Komünizmin çöküşü tekil bir olay değildir, gelecek yüzyılı şekillendirecek olan demokrasiye doğru dünya çapında bir yürüyüştür." diyordu ve ekliyordu, "Demokrasiler birbirleriyle savaşıyorlar. İngilizler ve Fransızlar da nükleer silahlara sahipler fakat onlar tarafından yok edilmek gibi bir korkumuz yok. Demokrasiler birbirlerine karşı terörist saldırıları desteklemiyorlar. Onlar güvenilir ticari ortaklar olmaya, çevreyi korumaya ve uluslararası hukuka uymaya daha yatkınlar" (Clinton 1991). Tarihin Sonu tezi, demokrasilerin yaygınlaşacağını ve demokrasilerin barışçıl partnerler olacaklarını iddia ediyordu. Bu görüşün Uluslararası İlişkiler disiplinde Demokratik Barış Teorisi olarak bilinen birikimden etkilendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Bazı akademisyenlerin iddialarına göre, literatüre bakıldığında, kanun haline gelmiş bir teoriden bahsedilebilirse o teori Demokratik Barış Teorisi'dir (Mesquita, ve diğerleri 1999). Kökenlerini, Ebedi Barış Üstüne isimli makalede bulabileceğimiz bu birikim, Kant'ın devletlerin barışçıl hareket etmeleri için cumhuriyetçi bir anayasaları olması gerektiğini, evrensel misafirperverlik yasasına uygun davranmaları gerektiğini ve uluslararası hukuka uymaları gerektiğini iddia etmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu iddia modern Uluslararası İlişkiler düşünürleri tarafından geliştirilmiş ve Demokratik Barış

Teorisi literatürü iki ana damar etrafında şekillenmiştir: Kurumsal model ve normatif model.

Normatif modelin temel iddiası, demokratik ülkelerin demokratik, barışçıl normlar çerçevesinde inşa edildikleri ve bu içselleştirilmiş normları dış politikaya aktardıklarıdır (Maoz ve Russett 1993). Buna göre, ülke içi siyasal rekabet barışçıl normlar üzerine kuruludur ve seçimin galibi olan taraf seçimde mağlup olan tarafın düşmanı değildir. Ülkede iktidar sahibi olan taraflar muhalif olan tarafları düşman olarak görmez, onları yok etmek için mücadele etmezler. İç politikada bu normlarla hareket etmeyi içselleştiren siyasiler, dış politikada, kendileri ile aynı normlara inanan ve bu normlarla siyaset yürüten mevkidaşlarıyla karşı karşıya geldiklerinde, aynen iç siyasette olduğu gibi barışçıl şekilde hareket edeceklerdir. Demokratik ülkelerin birbirleriyle savaşmamalarının normatif açıklamasının kaynağı budur. Fakat aynı demokratik ülke liderleri, uluslararası siyasetin anarşik yapısı içerisinde, demokratik olmayan ülkelerdeki mevkidaşlarıyla karşı karşıya geldiklerinde, bu kişilerle ortak normları paylaşmadıkları için demokratik ülke liderleri açısından belirsizlik oluşacak, güvenlik kaygısı artacak ve barışçıl olmayan yöntemleri de kullanmaktan çekinmeyeceklerdir.

Kurumsal model ise, demokratik devletlerin denge ve denetleme mekanizmalarına sahip olduklarını ve bu mekanizmaların da oy veren vatandaşlar veya onların görevlendirdikleri kişiler/kurumlarda olduğunu, savaşın ortaya çıkması durumunda savaşın yükünü yüklenecek vatandaşların bu yükleri yüklenmemek için denge ve denetleme mekanizmalarını kullanarak savaş çıkmasını önleyeceklerini iddia etmektedir. Demokratik olmayan bir ülkenin devlet başkanının savaşı gerekli görmesi durumunda tek yapması gereken yetkisi dahilinde olan savaş açma yetkisini kullanmak ve savaşın çıkmasına sebep olmaktır. Fakat demokratik bir ülkede, lider ancak bir

sonraki seçime kadar iktidarda kalabildiğinden ve iktidarda kalmak için tek yolun seçimden zaferle çıkmak olmasından dolayı buna göre hareket edecek ve halkın desteği olmadan bir savaşa neden olmak istemeyecektir. Aynı zamanda savaş açmak istese bile bunun için ihtiyaç duyduğu parlamento desteğini muhalefet sebebiyle bulamayabilmektedir. Ayrıca hakları anayasalarla, mahkemelerle garanti altında olan muhalif gruplar savaş karşıtı kampanyalarla, basın ve sosyal toplum kuruluşları gibi sivil kurumlarla da savaşa karşı kamuoyu oluşturabileceklerdir. Bu gibi kısıtlayıcı kurumların varlığı demokratik ülkelerdeki iktidarların savaş üretmesini zorlaştıracaktır.

Diğer taraftan, bu iki ana modelin ayrı ayrı ve tek başlarına işe yarar olmadıklarını iddia eden Doyle, Demokratik Barış Teorisi yerine Liberal Barış Teorisi kavramını kullanmaktadır (Doyle 2005). Doyle'a göre normatif ve kurumsal modeller Liberal Barış'ı açıklamak için birlikte kullanılmalıdır ve ancak aynı anda kullanıldıklarında açıklama gücüne sahiptirler. Liberal Barış Teorisi'nin temel iddiası temsili demokrasiye sahip, evrensel insan haklarına saygılı ve bağlı, uluslararası alanda karşılıklı ticari bağımlılık yaratacak ekonomi modeline sahip ülkeler birbirleriyle savaşmazlar. İlk olarak, temsili demokrasi vatandaşların yöneticileri denetleyebilmesi imkânını sağlar ve yönetici elitin belirli aralıklarla değişimini mümkün kılar. Böylece yöneticiler iktidarda kalmalarını sağlayan vatandaşlara zarar verebilecek savaş gibi seçenekleri kullanmaktan kaçınırlar. Temsili demokrasiler ancak halk tarafından desteklenen liberal nedenlerle savaşır. Tarih bize demokrasilerin özgürlüğün yayılması, özel mülkiyetin korunması ve liberal müttefiklerin korunması için savaştığını göstermektedir (Weede 1984) (Doyle 2005). İkinci olarak, evrensel insan haklarına saygılı ülkelerde politik eylemlerin çerçevesi bu normlarla belirlendiğinden, vatandaşlar yöneticilerin bu normlara göre hareket

etmesini isterler ve aksi yönde hareket eden yöneticileri iktidardan düşürecekleri için politikacılar ona göre hareket etmektedirler. İfade hürriyeti, bireysel özgürlük gibi temel ilkelere dayanan bu normlar, farklı milletlerden bireylerin devletlerinden bağımsız olarak sosyolojik bağlar kurmalarını mümkün kılar ve bireyler bu bağların korunması için devletlerine baskı yapabildiklerinden devletler savaşı bir seçenek olarak görme özgürlüğünden yoksundurlar. Üçüncü olarak ise ülkeler arasındaki ticari bağların, karşılıklı ticari bağımlılığın varlığı devlet liderlerini bu bağları korumaya mecbur kılmaktadır. Bir iktidar için, ekonominin zenginliği arttırıcı şekilde stabilitesini sağlamak, bir sonraki seçimdeki başarısı için gerekliliktir. Bu ilişkilerin devamlılığını sağlamak için gerekli olan; hukukun üstünlüğü, özel mülkiyetin dokunulmazlığı gibi ilkelere sahip çıkacak olan liderler savaştan kaçınacaklardır. Ayrıca, mallar serbest piyasada, arz-talep ilişkisi içinde değerlerini bulacaklarından ve bu dinamik çerçevesinde alıcıları ile buluşacaklarından, devletin ekonomi üzerindeki kontrol gücü düşecektir. Dolayısıyla bir liberal devlet, bir başka devlete savaş açarak onun sahip olduğu zenginliği sömürmek yerine, o devletin de kendisiyle aynı prensiplere bağlı olmasını ve ticari bağlar sayesinde, serbest rekabet içinde zenginliklerini karşılıklı olarak şiddetsiz biçimde arttırmayı tercih edecektir. Bu tip liberal demokrasilerin birbirleriyle savaşmadıkları iddiası farklı bilim insanları tarafından birçok kez test edilmiş ve bu testlerden başarıyla çıkmıştır (Oneal ve Russett 1997) (Doyle 1983) (Bremer 1992).

Demokratik Barış Teorisi ve Liberal Barış Teorisinin yanında Kapitalist Barış Teorisi (Weede 2012), sözleşme yoğunluklu piyasa ekonomisi olan ülkelerde, bireylerin çıkarları daha büyük piyasalara ulaşmakta olacağından, vatandaşların devletlerini diğer devletlerle barışçıl ilişkiler kurmaya zorlayacağını ve pazarlarını genişletmelerini isteyeceklerini iddia etmektedir. Ayrıca bireyler yabancılarla iş

yapabilmek için devletlerin sözleşmelere uyulmasının garantörü olmalarını ve hukukun üstünlüğünü sağlamalarını isteyeceklerinden, bireyler yabancı ülkelerden tanımadıkları insanlarla hukuka güvenleri dolayısıyla, sözleşmeler aracılığıyla iş yapabilecekler ve faydalarını maksimize edebileceklerdir. Dolayısıyla sözleşme yoğunluklu piyasa ekonomisine sahip ülkeler birbirleri arasında savaşmayacaklardır (Mousseau 2009) (Mousseau 2012).

Yukarıda kısaca açıklandığı üzere, birbirlerinden farklı kavramsallaştırmalarla da olsa demokrasilerin birbirleriyle savaşmadıkları iddiası Uluslararası İlişkiler uzmanları tarafından büyük destek bulmuştur. Özellikle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin zayıflaması gözle görülür hale geldikten sonra, yani Sosyalizm gibi kolektif bir yönetim biçiminin başarılı sonuçlar doğuramayacağı netlik kazanmaya başladıktan sonra, dünyanın daha demokratik bir yer olacağı konusunda entelektüeller arasında iyimser bir hava hakimdi (Levitsky ve Way 2002). Birçok entelektüel Batı tipi liberal demokrasinin Soğuk Savaş'tan galip çıktığını dile getiriyordu. Bu görüşü dile getiren entelektüellerin biri de Fukuyama'ydı (Fukuyama 1989). Fukuyama'nın iddiasına göre yönetim biçimi olarak liberal demokrasi ve ekonomi modeli olarak kapitalizm insanlığın geldiği son noktaydı ve dünyanın demokratik olmayan kısmı da demokratik ülkeler kervanına nihai olarak katılacaklardı.

Ne var ki, Sovyetler Birliği'nin çöküşünün ardından bağımsızlığını kazanan Post-Sovyet ülkelerinde, Latin Amerika'da, Afrika'da ve Asya'da liberal demokrasi olmayan fakat demokrasi özelliklerine sahip olan birçok devlet ortaya çıktı (Levitsky ve Way 2002). Bu ülkeler varlıklarını karma rejimler olarak sürdürmeye devam ettiler (Merkel ve Croissant 2004) (Levitsky ve Way 2002) (Zakaria 1997). Yani dünya Fukuyama'nın 1989'da söylediği gibi nihai bir liberal demokrasiler bütününe

dönüşemedi ve hatta liberal demokrasilerin oranı azalırken illiberal demokrasilerin oranı arttı (Zakaria 1997).

Bugün dünyaya bakıldığında 195 ülkeden sadece 89'unun liberal olduğu 55'inin hibrid(illiberal) rejimler, 51'ininse otoriter rejimler olduğu görülmektedir (Freedom House 2015). 90'larda ortaya çıkan bu hibrid rejimler Batı tipi liberal demokrasilere dönüşmemişlerdir. Kağıt üstünde bakıldığında hibrid demokrasilerde de demokratik kurumların varlığından bahsedilebilir. Anayasa Mahkemeleri, yasama, yürütme ve yargı erklerinin ayrımı, farklı seviyelerde hukukun üstünlüğü bu ülkelerde de varlığını sürdürmektedir (World Justice Project 2015). Ne var ki, demokratik kurumlara sahip olmalarına rağmen bu kurumların gelişmiş demokrasilerde olduğu gibi çalışmadıkları açıktır. 2008 yılında ortaya çıkan Rusya-Gürcistan savaşı bu örneklerden bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Polity IV demokrasi endeksine göre 2008 yılında Rusya da Gürcistan da demokratik ülkeler olmalarına rağmen bu durum aralarındaki çatışmayı engellememiştir. İsrail ile Türkiye arasında 2010 yılında çıkan Mavi Marmara krizi de, iki ülkenin demokrasi olarak kodlanmış olmalarına rağmen engellenememiştir ve demokratik kurumlar bu ülkelerin barışçıl ortaklardan düşman ülkelere dönüşmesini engelleyememiştir. 1996 yılında yaşanan Türkiye-Yunanistan Kardak krizi ise demokrasilerin birbirlerine karşı barışçıl olmadıklarının bir başka örneği olmuştur. Bu gibi durumlar, demokratik rejimlerin daimi bir barış üreteceği konusundaki kuşkuları arttırmaktadır.

Bu noktada haklı olarak şu soru akıllara gelmektedir: Demokratik Barış literatürünün öngördüğü, dünyanın barışçıl bir yer olabilmesi için gerekli olanlar demokratik kurumlar mıdır yoksa bunların hepsinin temelini oluşturan başka bir değişken var mıdır? Demokratik kurumların denge ve denetleme mekanizması olarak

çalışabilmeleri ve dolayısıyla aynı kurumlara sahip ülkelerle barış oluşturabilmeleri için ihtiyaç duyulan başka bir koşul gerekli midir?

Bu sorunun cevabını bulabilmek için öncelikli olarak Demokratik Barış Teorisi'nin iddia ettiği barış durumunun ortaya çıkmasına müsaade etmeyen ve dolayısıyla teorinin açıklama gücünü yitirmesine sebep olan hibrid rejimlerin özelliklerini ele almak gerekmektedir. Hibrid rejimlerin demokratik kurumlarının neden Demokratik Barış Teorisi'nin öngördüğü gibi çalışmadığını anlamamızı sağlayacak olan değişkeni bulduktan sonra o değişkenin demokrasi ve barışın işlerliği için neden gerekli olduğu tartışılacaktır.

BÖLÜM II

DEMOKRATİK BARIŞ LİTERATÜRÜ

2. 1. Kant

Kant 1795'te Ebedi Barış Üstüne Felsefi Bir Deneme'yi yazdı. O zamana kadar birçok filozof barış kavramı üzerine düşünmüş ve yazmıştı fakat “ebedi” bir barıştan söz eden ve bunu sistematik bir şekilde ortaya koyan ilk filozof Kant'tı. Ünlü düşünür, makalesine başlamadan önce, sunuş kısmında dikkat çekici bir cümle kullanıyordu: “**Pratik** politikacılar, siyaset kuramcılarını, **ilkelerini deneyden alması gereken** devlete en ufak bir zarar vermek ve onu tehlikeye sokmak gücünü kendisinde bulamayan boş ve soyut düşünceli bilgiçler ya da kolayca yenilebilecek beceriksiz, toy oyuncularmış gibi onlara tepeden bakmayı alışkanlık haline getirmişlerdir...”¹ Kant sunuşunun devamında makalesinde söyleyeceklerinin bir filozof tarafsızlığıyla ve sadece barış meselesi ile ilgili olduğunu vurgulamak için bu cümleleri yazmıştı. Fakat bu cümle bize aynı zamanda Kant'ın metodolojisiyle ilgili de ipucu vermektedir. Kant bilginin deneyden kaynaklandığını kabul etmekle beraber (Kant 2008) aklın bilgiye ulaşmaktaki tek kaynağının deney olmadığını iddia etmektedir ve insanların zihninin deney olmadan da gerçeğe ulaşabileceğini iddia etmektedir (Kant 2008). Onun için deney öncesi, yani *apriori* bilgi bize gerçeği gerçek ortaya çıkmadan önce gösterebilmektedir. Dolayısıyla Kant kendinde, devletler arası barışın olmadığı bir dönemde ebedi bir barışın mümkün olabileceğini iddia edebilme özgürlüğünü bulmaktadır ve bu durumun ortaya çıkması için gerekli olanları makalesinde incelemiştir.

---

¹ Vurgular bana ait.

Kant'a göre devletlerin barış içinde olması için gerekli üç şart vardır. Bunlardan ilki "Her devletin sivil anayasası cumhuriyetçi olmalıdır." şartıdır (Kant 2008). Bu, ülke vatandaşlarını eşit ve özgür vatandaşlar olarak tanımlayan bir anayasa demektir. Bu anayasa halka ülke yönetiminde söz sahibi olma hakkı vereceğinden, savaşın yapıp yapılmayacağına karar verecek olan halk olacaktır. Böylece, savaşın bütün yükünü çekecek olan, askere gidecek olan, savaşın finanse edilmesi için vergilerin arttırılmasına katlanacak olan, savaşın yıkımıyla yüzleşecek olan ve hatta savaş sonrası ülkenin onarımı için güç harcayacak olan halk, savaşa girilip girilmemesiyle ilgili oy kullanırken çok daha ihtiyatlı davranacaktır. Fakat cumhuriyetçi anayasa sahibi olmayan bir devlette, yöneticinin buyruğu altında yaşayan halk vatandaş olarak tanımlanmadığından, kendilerine görüşleri sorulmayacaktır ve savaşın zorluklarıyla karşılaşmak zorunda olmayacak olan yönetici savaş kararını verirken ihtiyatlı davranmayacaktır. Hatta Kant'a göre, savaş çıkartmak soylular için bir soyluluk ve cesaret göstergesidir. Bu sebeple savaş çıkartmak bir meziyet olarak görülmektedir. Dolayısıyla cumhuriyetçi olmayan bir rejimin savaş çıkartması kolay olduğu gibi aynı zamanda, bu tür rejimler savaş çıkartmaya meyillidirler de. Kant, ebedi barışın ikinci şartı olarak gördüğü birliktelik, "Devletler hukuku özgür devletlerden kurulu bir federasyona dayanmalıdır." cümlesiyle özetlemiştir. Buna göre, hukukun olmadığı bir alan olan uluslararası yapıda, devletlerin hepsi kendilerini tehdit altında hissederler ve her an bir savaş ihtimaliyle karşılaşacaklarmış gibi hareket ederler. Devletlerin bu şekilde hareket etmelerini engellemenin tek yolu aklın buyruğu olan hukuku, uluslararası yapıda da oluşturabilmektir ve bunun yolu bir barış ittifakı kurmaktır. Kant'a göre barış antlaşması ile barış ittifakı farklıdır. Çünkü barış antlaşması, taraflardan en az birinin yenilgisi ya da savaşa devam edemeyecek şekilde yıpranması dolayısıyla ortaya çıkar

ve bu durumda ortaya çıkacak sözleşme ancak geçici olabilecektir. Yenilen taraf gücünü toparladığında tekrar saldırganlaşma ihtimali barındırmaktadır. Barış ittifakında ise böyle bir durum yoktur. Taraflar onları zorlayan şartlar sebebiyle değil, gönüllü olarak barış istediklerinden dolayı masaya otururlar ve sözleşmelerini bu barışı korumak üzere kurarlar. Dolayısıyla barış ittifakı barış antlaşması gibi içinde gelecek için bir savaş potansiyeli barındırmamaktadır. Kurulacak bu ittifakın amacı ittifak içinde olmayan devletleri baskı altına almak değildir. Aksine, ittifak içinde olan devletler barış içinde yaşadıkça, ittifak dışındaki devletler de özgür iradeleriyle, kendi özgürlüklerini korumak için bu ittifaka dâhil olmak isteyeceklerdir. Bu ittifak savaşı bir yöntem olarak reddederek anlaşmazlıkların çözümü için bir hukuk ortaya koyacağı gibi bu hukuk aynı zamanda bireylerin özgürlüğünü de garanti altına alacak olan evrensel bir hukuk olmak zorundadır. Böyle bir evrensel hukuk ortaya konulduğunda, insanların barbarlıktan medeniyete geçmek için kullandıkları gibi devletler arası yapı da bu hukuk ile evrensel bir medeniyet oluşturacaktır ve bu federasyon en nihayetinde bir uluslar devletine(civitas gentium) dönüşecektir. Kant'ın ebedi barışın temeli olarak gördüğü üçüncü şart ise evrensel konukseverlik ilkesidir. Bu ilkeyi “Dünya vatandaşlığı hukuku, evrensel konukluk koşulları ile sınırlandırılmalıdır.” cümlesiyle özetlemiştir. Filozofun burada bahsettiği “evrensel konukluk koşulları” kişilerin gittikleri yabancı ülkelerde düşmanca bir tavırla karşılaşmama hakkıdır. Kant kişilerin kendi uyruklarına ait olmayan ülkelere de serbest girme hakkına sahip olduklarını iddia etmektedir. Ona göre dünya, insanları birbirinden ayrılmış köşelerde yaşamaktan küre biçiminde olması sebebiyle bile alıkoyar. İnsanlar birbirlerinden ne kadar uzaklaşmaya çalışırlarsa çalışsınlar en nihayetinde yine yan yana gelmek zorundadırlar. Eğer insanlar yeryüzünün ortak sahipleriyseler belirli toprak parçaları üzerinde birbirlerinden daha fazla ya da az hak sahibi olamazlar. İnsanlar bu şarta

uygun davrandıklarında, halklar arasında dostça ilişkiler kurulacaktır ve bu ilişkiler en nihayetinde ortak bir hukukun kabulüne, yani dünya vatandaşlığı hukukunun ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Bu da ebedi bir barışın ortaya çıkması için gerekli olan son adımdır. Kant'ın ortaya koyduğu bu üç şart, bugün kabul görmüş birçok evrensel norma yakınsayan fakat günümüzde olduğu kadar çerçevesi net çizilmemiş önermeler bütünüdür.

2. 2. Thomas Paine

Kant, evrensel misafirperverlik ilkesiyle, bireylerin gittikleri ülkelerde düşmanca karşılanmamaları gerektiğini ve insanların canlarının ve mallarının dokunulmaz olması gerektiğini ileri sürmüştü. Bu durum bize, Kant'ın bireyler arasında ticari bağların kurulmasının kolaylaşması için böyle bir gereklilik gördüğünü düşündürse de, Kant açıkça ticaret vurgusu yapmamıştır. Halbuki Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluşunun fikir babalarından olan Thomas Paine Kant'tan yaklaşık yirmi yıl önce ticaretin barış ile ilişkisine açıklık getirmeye çalışmıştır (Paine 1776). Paine, Birleşik Krallık'ın kolonisi olan Amerika'nın krallıktan kopması gerektiğini savunmuştur. Ona göre Birleşik Krallık Amerika'yı, Amerika'ya hiçbir faydası olmayan, aksine ticari ilişkilerini kesintiye uğratan gereksiz savaşların parçası yapmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Paine'e göre, Amerikalı üreticilerin ürettikleri ürünler Birleşik Krallık'tan bağımsız olsalar da güvenlik içinde her ülkeye satabilecekleri ürünlerdir. Hatta bağımsız bir ülke olmaları halinde, Birleşik Krallık'a bağımlı bir ülke olduklarında ürün satamadıkları, krallığın savaş içinde olduğu ülkelerle de ticari ilişki kurabileceklerdir. Amerika'yı zenginleştiren ticaret, aynı şekilde Avrupa'yı da zenginleştirmektedir ve Avrupa kendine fayda sağlayan bu ilişkiyi bozmak istemeyecektir. Altın ve gümüş bakımından da zengin olmayan Amerika yağmacıların ilgisini çekmeyecek, üretime dayalı ticari ilişkiler kurması onun

doğal bir barış ortamı içinde yaşamasına sebep olacaktır. Kralın Amerika zerindeki yetkilerinin genişliğinin Amerika'nın aleyhine olduğunu iddia eden Paine, Amerika'da bireysel özgürlüğü koruyan, vatandaşların mutluluklarının peşinden gitmelerine müsaade eden, bireylerin mutluluğunu maksimize ederken bunu en az maliyetle yapabilen bir rejimin kurulması gerektiğini vurgulamıştır (Paine 1776).

2. 3. Richard Cobden

Paine'in savaş ve ticaret arasında kurduğu ilişkiyi daha geniş Şekilde el almak, Birleşik Krallık'ta milletvekili olan Richard Cobden'e düşmüştür. Cobden Britanya'nın savaş politikalarına Şiddetle karşı çıkmış ve askeri harcamaların kısıtlanması gerektiğini savunmuştur. 19. yüzyılın emperyalist Britanya'sı dünyanın dört bir yanında yeni sömürgeler ararken, Cobden bu arayışın faydadan çok zarar getirdiğini söylemiştir. Ona göre, Britanya'nın sömürgeler bulmak ve o ülkelerin kaynaklarını sömürmek için harcadığı para ve enerji Britanya'yı zenginleştirmemekte, aksine fakirleştirmektedir. Askeri harcamalar için devletin piyasadan vergi olarak çektiği paranın, üreticilerde kalması durumunda yapacakları yeni yatırımlarla ülkeyi zenginleştirecektir fakat devlet buna müsaade etmemektedir (Cobden 1903). Kral III. William'ın, Avrupa devletlerinin İngiltere ile ticari ilişkilerini korumaya taraftar olduklarını ifade eden bir konuşmasını alıntılıyan Cobden, eğer diğer ülkeler de ticari ilişkileri ve barışı korumak konusunda istekliler ise İngiltere'nin neden bu kadar yüksek askeri harcama yaptığını sorgulamıştır. Cobden ticaretin korunması için ihtiyaç duyulanın yüksek askeri harcamalar değil ucuza üretilen mallar olduğunu iddia etmiştir. İnsanların İngiltere ile ticari bağ kurmalarının sebebini İngiltere'nin onların ihtiyaç duydukları malları en ucuza ve en kaliteli Şekilde üretebilmesi olarak açıklamış ve zgr iradeleriyle İngiltere ile ticari bağ kuran kişilerin Şiddet tehdidi ile değil gönüllü olarak ticari ilişkiye girmiş olmalarına vurgu yapmıştır. İngiltere'nin ticari

ilişkilerinin çoğunun imalat üzerine kurulduğuna işaret eden Cobden, üretimin ucuzlaması için imalatçıların ucuz ham madde bulabilmesi gerektiğini ve bunun da savaş harcamalarını arttırıp yeni sömürgeler bulmakla değil, gümrük tarifelerinin düşürülmesiyle ortaya çıkacağını söylemiştir. Bir ülke diğer ülkelerle ne kadar fazla ve düzgün ticari ilişki kurarsa o ülke ile savaşa girmesinin de o kadar zor olacağını iddia etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ile İngiltere'nin ilişkisini bunun en açık örneği olarak göstermiştir. İngiltere'nin Amerika Birleşik Devletleri ile olan dostluk ilişkisinin sebebini İngiltere ve Amerika Birleşik Devletlerinin birbirlerine olan ticari bağımlılıkları olarak değerlendirmiştir. Dönemin önemli tartışmalarından olan tahıl yasaları(Corn Law) tartışmalarına da vurgu yapan Cobden, İngiltere'nin ekmek üretmek için yabancı ülkelere olan bağımlılığını engellemek amacıyla tahıl ithalatını kısıtlamasını örnek gösterdikten sonra, İngiltere'nin ihracatının üçte birinin Amerika Birleşik Devleti'nden gelen ham pamuğa bağlı olduğunu belirterek, ülkenin yaklaşık bir milyonluk nüfusunun bu üretim dolayısıyla hayatını kazandığını da vurgulayarak, pamuk ithalatı üzerinde olmayan kısıtlamaların tahıl vb. ürünlerde de olmaması gerektiğini savunmuştur (Cobden 1903). Ticaret eğer, ana vatandan bağımsızlık savaşı ile kopmuş bir ülke olan ABD ile İngiltere arasında karşılıklı çıkar ilişkisine dayanan ve iki tarafı da mutlu eden kuvvetli bir ilişki oluşturabiliyorsa, İngiltere'nin ticari olarak genişlemesi askeri genişlemesine değil, ülkelerle ticari ilişki kurmayı kolaylaştıracak politikalar oluşturmasına bağlıdır. Ekonomi biliminin kurucusu diyebileceğimiz büyük düşünür Adam Smith'ten de etkilenmiş olan Cobden, Adam Smith'in Ulusların Zenginliği kitabından sonra bile ekonomi biliminin henüz yaygın şekilde kullanılmıyor olmasını hayretle karşılamış ve neden hala bu bilgileri yaymak için bir sivil toplum hareketi olmadığı sorusunu sormuştur. İngiltere'nin birçok farklı sektörden sivil toplum hareketlerine sahip olduğunu ve bunların düzenli şekilde

yayınlar yaptığını ancak ticaretin önemi üzerine dünyayı “aydınlatacak” bir kurumun olmadığını vurgulamıştır. Ona göre, dünyanın dört bir yanında böyle kurumlar kurulmalı ki insanlar ticaretin yararlarını anlayabilsinler ve serbest ticareti desteklesinler. Bu kurumlar İngiltere’nin dünyaya medeniyet götürmek için içine girdiğini iddia ettiği savaşlara da ihtiyaç bırakmayacak, “siyaset biliminin liberal ve adil değerlerinin yayılmasına ve devletlerin dış politikalarını, halklarının fikirlerini değiştirerek kısıtlayacaktır.” (Cobden 1903). Cobden’in bu önerisi, günümüz Liberal Uluslararası İlişkiler Teorisi açısından önemli bir öneridir. Sosyolojik bağların kurulması ve karşılıklı karmaşık bağımlılıkların oluşmasının barış üreteceğine işaret etmektedir. Cobden aynı zamanda bir ülkenin başka bir ülkeye hümaniteryen müdahalelerde bulunmasına da karşı çıkmıştır. Böyle müdahalelerin olduğu coğrafyalarda kan dökülmesinin, liberal değerlerin yaygınlaşmasını engelleyeceğini çünkü savaş olan yerde üretimin, eğitimin, adaletin kesintiye uğradığını ve savaş yapan ülke halklarının birbirine düşman olmasına sebep olduğuna inanmaktadır. Yukarıda da gösterdiğimiz üzere Cobden, sivil toplumun birbiriyle bağ kurmasını ve liberal değerlerin, bu kurumlar ve ticaret aracılığıyla herkese fayda sağlayarak önemini kanıtlanmasının, medeniyetin yayılması için savaştan çok daha başarılı bir yöntem olacağını göstermiştir.

2. 4. Norman Angell

20. yüzyılın ticaret ve savaş ilişkisine odaklanan önemli çalışmalarından biri de Norman Angell’in *The Great Illusion* isimli çalışmasıdır. Angell, “İngiltere zengin bir ülke çünkü güçlü donanması İngiliz gemilerinin ticaretini koruyor ve kolaylaştırıyor” argümanının gerçeği yansıtmadığını anlamaya çalışmıştır. Norman Angell’a göre sıradan birey (common man) savaşı dünyanın bir parçası olarak görmektedir ve savaşın dünyadaki en zorlu ve acımasız mücadele olduğu konusunda

fikir sahibi değildir çünkü zaten gündelik hayatında birçok mücadeleye yaşamaktadır. Günlük ticari hayatında kendinden zayıf tüccarı rekabette yenmesi ile savaş alanını bu sebeple aynı görmektedir. Ticari rakibini yenmek sıradan insana maddi avantaj sağladığından, ülkelerin de siyasi rakiplerini yenmeleri o ülke vatandaşlarına avantaj sağlar diye düşünmektedir. Zenginlikle gücün birlikte var oldukları, vatandaşın zenginliğinin devletin gücüne ve büyüklüğüne bağlı olduğu evrensel kabul görmüş bir anlayıştır ve sıradan bir İngiliz de doğal olarak böyle düşünmektedir (Angell 1910). Angell'in sorduğu soru basittir: Eğer ülke vatandaşlarının zenginliği ülkenin gücünden kaynaklanıyor ise İngiltere Almanya'yı fethetse sıradan bir İngiliz'in maddi durumu daha iyi hale gelir mi? Angell bunun birkaç sebeple mümkün olamayacağını iddia etmiştir. Öncelikle, günün şartları içinde, ticari rakip olan bir ülkenin fethedilmesi o ülkenin ticari hareketliliğini belirli bir süreliğine ya da tamamen bitiremeyecektir. Ticaretin oluşması için gerekenler doğal kaynaklar ve o doğal kaynakları işleme yeteneğine sahip iş gücüdür. Bir ülke fethedildiğinde o ülkenin insan gücü yok edilmeden oradaki üretimin durdurulması mümkün değildir. Eğer fetheden ülke, fethedilen ülkenin insan kaynağını yok ederek ticaretini de yok etmek isterse, bu aynı zamanda kendi üreticilerinin mallarını sattıkları bir pazarı yok etmek anlamına gelecektir. Dolayısıyla böyle bir durum, fetheden ülke için de ticari zarar demektir. Ayrıca 20. yüzyıl savaşlarında arkaik savaşlarda olduğu gibi ganimet için savaşmak olanaksızdır. Çünkü ülkelerin zenginlikleri altın ya da gümüşle değil, ticari kapasiteleri ile orantılıdır. Buna ek olarak, Avrupa ülkelerinin ticari kapasitelerinin gelişmesi finans sektörünün gelişmesi ile birlikte ortaya çıkmıştır ve 20. yüzyılda finans sektörü, ülkeleri karşılıklı bir bağımlılık içine sokmuştur. İngiliz bir firma, Hollandalı ortakları ile Almanya'daki bir bankadan aldığı düşük faizli kredilerle Fransa'da yatırım yapmaktadır. Dolayısıyla bu yatırımı yapmış olan yatırımcılardan

birinin ülkesi diğerini işgal ettiğinde, işgalci ülke bir yandan da kendi tüccarına zarar vermiş olacaktır. Ayrıca işgalci ülke işgal için harcadığı savaş masraflarını karşılamak için işgal ettiği ülkeye özel vergi koymak istediğinde yaptığı, aslında artık kendi vatandaşları olan insanları aşırı vergilendirmek olacaktır. Bu durum, yatırıma ayrılacak olan paranın yatırıma ayrılamaması demektir ve ticari hareketlilik hacminin düşmesi anlamına gelmektedir. Angell'a göre bir devletin politik ve askeri olarak güçlü olması o ülkenin halkının refah içinde yaşayacağı anlamına gelmemektedir. Siyasi ve askeri olarak güçlü olmayan İsviçre, İsveç, Belçika, Danimarka, Hollanda gibi ülkelerin vatandaşları kişi başı milli gelir bakımından Almanya, İngiltere ya da Rusya'dan kötü durumda değildirler. Hatta politik ve askeri olarak güçsüz olan ülkeler, yaptıkları barış antlaşmaları ile güvenliklerini garanti altına alırlar ve savaşlara ayıracakları kaynakları yatırımda kullanarak daha da zenginleşirler. Dolayısıyla, bir ülkeyi fethetmek, o ülkeyle rekabet içinde ticaret yapmaktan çok daha büyük bir mali yüküdür ve fetheden ülke için de sonuçları bakımından zararlıdır. Bir ülkeyi işgal etmek, işgalci ülkenin tüccarlarının ticari rekabette üstün geleceği anlamına gelmeyecektir. Angell örnek olarak Kanada'yı göstermiştir. Kanada İngiltere'nin kolonisi durumunda olmasına rağmen İsviçreli tüccarlar İngiliz tüccarları Kanada pazarından silmek üzeredir. Bu durum, ticaretin siyasi ve askeri güce değil, rekabette üstünlüğe dayandığının açık göstergesidir. Modern zenginliğin el koyulabilen bir şey olmadığı da hesaba katıldığında savaş anlamını tamamen yitirmektedir.

2. 5. Woodrow Wilson

Demokratik Barış Teorisi'ne doğrudan katkısı olmasa da literatür için önemli figürlerden biri de Woodrow Wilson'dır. Wilson bir Uluslararası İlişkiler bilim adamı olarak teorik çalışmalar yaptığı gibi Amerika Birleşik Devletleri başkanlığı yaparak çalışmalarını siyasi pratiğe de yansıtmaya çalışmıştır. I. Dünya Savaşı devam ederken,

Amerika Birleşik Devletleri'nin başkanı olan Wilson, Alman denizaltısının bir Amerikan ticaret gemisini vurması üzerine savaşta taraf olmanın artık kaçınılmaz olduğunu savunmuştur. Ona göre “Alman denizaltısının ticarete karşı savaşı insanlığa karşı savaştır” (Wilson 2005). Savaşın başvurulması gereken en son yöntem olduğunu düşünen Wilson, otokratik Alman yönetimine karşı savaşmaktan başka bir çare olmadığını vurgulamıştır. Ona göre, Amerika Birleşik Devletleri'nin amacı devletin kuruluş prensipleri olan demokrasi, özgürlük ve adalet ilkelerine sahip çıkmak ve bu ilkelerin dünyanın geri kalanı tarafından da sahiplenilmesini sağlamak olmalıdır. Savaşların varlığının sebebi, kendi vatandaşlarını şiddet zoruyla itaate zorlayan, insanlığın özgürlük gibi kutsal değerlerini yok sayan otokratik hükümetlerdir. Amerikalıların Alman halkıyla bir problemi yoktur fakat Alman hükümeti, iktidarını korumak için Alman halkından onay almaya ihtiyaç duymadığından halkının isteği doğrultusunda hareket etmeye de ihtiyaç duymamaktadır ve bu durum bütün insanlık için sava tehlikesi oluşturmaktadır. İnsanlığın küçük bir yönetici zümre tarafından mülk olarak görüldüğü, yöneticilerin hareket ederken halkına danışmadığı eski dünyanın tam olarak ortadan kalkabilmesi ve sarsılmaz bir barışın inşası için demokratik devletlerin yaygınlaşması bir zorunluluktur. Küçük ya da büyük her devletin halkı kendi hayat biçimini seçme özgürlüğüne ve bu özgürlüğün doğuracağı barış ortamında yaşama hakkına sahip olmalıdır. Barışa giden bu yolda yapılması gerekenleri Kant'tan etkilenmiş olduğu açıkça görülen Wilson, Wilson Prensipleri(Fourteen Points) olarak bildiğimiz programda ortaya koymuştur. Programda, ülkelerin spesifik durumlarıyla ilgili maddeler olduğu gibi, uluslararası ilişkilerin düzenlenmesi ile ilgili genel önermeler de yer almıştır. Uluslararası ticaretin önündeki engellerin kaldırılması, denizlerde seyrüsefer serbestliği sağlanması, ülkelerin iç güvenlik sağlamaya yetecek şekilde silahsızlanması ve ülkelerin toprak

bütünlüğünü karşılıklı anlaşmalarla garantiye alan uluslararası bir birliğin oluşturulması Wilson'a göre dünyada barışı sağlamak için yapılması gerekenlerdir.

2. 6. Metodoloji Tartışmaları

Şimdiye kadar incelemiş olduğumuz bilim insanları ve siyasetçiler, Uluslararası İlişkiler literatürüne yaptıkları katkıları disiplin içinde yaşanan İkinci Büyük Tartışma(Second Great Debate) öncesinde yapmışlardır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan bu tartışma Uluslararası İlişkiler disiplininin metodoloji ile ilgili problemleri sebebiyle ortaya çıkmıştır. Uluslararası İlişkilerin doğa bilimlerine daha yakın bir metodolojiyle çalışılması gerektiğini iddia eden davranışsalcılar disiplin içindeki bu tartışmadan elleri güçlü bir şekilde çıkmışlardır.

Gelenekselcilerin aksine davranışsalcılar, Uluslararası İlişkiler araştırmacılarının gözlemlenebilir veriye dayalı araştırmalar yapmaları gerektiğini çünkü ancak bu şekilde güvenilir bilgiye ulaşılabileceğini iddia ediyorlardı. Normatif söylemlerle, objektif olmayan kavramlarla yapılan araştırmaların ve tartışmaların bilimsel olmadığını, bilim insanlarının sadece olanı gözlemleyerek, ideolojilerden arındırılmış bir şekilde araştırma yapmaları gerektiğini işaret ediyorlardı (Tanrısever 2011). Bu tartışmanın ardından pozitivist metodoloji Uluslararası İlişkiler disiplinini domine eden yöntem haline geldi. İdeolojilerden sıyrılan, sadece olgularla ilgilenen ve normatif bilgiyi ikinci plana atan bir akademi ortaya çıktı. Son dönemde akademisyenlerin teoriler üretmek yerine hipotez test etmeye yoğunlaşmaları ve özellikle bir teorinin rehberliğinde yapılmayan hipotez testlerinin asli görevlerini yerine getiremedikleri iddiası disiplin içinde yeni tartışmalara yol açtı. Hipotez testlerinin, büyük resmi görmemizi sağlayan teorilerin açıklama güçlerini test etmek için yapılması gerekirken, teorilerden kopuk, sadece olgu inceleme amaçlı yapılması,

bazı akademisyenlerce disiplini kısırlaştırmak olarak değerlendirildi (Mearsheimer ve Walt 2013). İkinci Büyük Tartışma döneminde sosyal bilimlerdeki metodoloji sorununu inceleyen Popper, yukarıda bahsettiğimiz sorunların ortaya çıkmasını engelleyen metodolojik bir çerçeve bulmaya çalışmıştır. Popper'a göre bilim insanının görevi ortaya yanlışlanabilir önermeler atması ve bu önermeleri sistemli bir biçimde test etmesidir (Popper 1998). Bir ilk fikrin “yaratıcı sezgi” olduğunu iddia eden Popper, ampirik veriler ile yanlışlanabilecek evrensel önermelerden yola çıkarak, tümdengelim yöntemi ile vargılar üretilmesi gerektiğini işaret ediyordu. Bilgiye ulaşmanın tek yolunun pozitivistlerin iddia ettiği gibi olguları gözlemlemek olmadığını, rasyonel bir biçimde soyut düzlemde üretilen hipotezlerin test edilerek olgularla uyuşup uyuşmadığına bakılarak bilimsel bilgiye ulaşılabileceğini ortaya koyuyordu. Yani bilim insanı, yaratıcı ilk sezgisini evrensel bir önermeye dönüştürmeli, bu önermeyi yanlışlanana kadar doğru kabul etmeli ve sürekli olarak doğruluğunu test etmeliydi. Yukarıda incelenen bilim insanları ve siyasetçilerin söyledikleri bu tartışmalardan önceydi. Fakat bu kişilerin normatif olarak ortaya attığı önermelerden Popper'ın manada etkilenen 1950 sonrası Uluslararası İlişkiler bilim insanları, bu normatif önermeleri ampirik veriler ile test etmeye çabalamışlardı.

2. 7. Solomon William Polachek

Örneğin, Solomon William Polachek, Richard Cobden ve Norman Angell gibi isimlerin dile getirdiği ticaret barışa yol açar argümanını Conflict and Trade isimli makalesinde pozitivist metodoloji ile test etmiştir. Devletleri ekonomik açıdan faydalarını maksimize etmeye çalışan aktörler olarak gören Polachek, aktörler arası ticaret ilişkilerinin hacmi arttıkça çatışmanın da maliyetinin arttığını ve bu maliyetten kaçınmak isteyen aktörlerin çatışmayı engellemeye çabaladığını göstermiştir. Polachek'e göre, insanlar her ihtiyaçlarını kendileri üretemezler ve iş bölümü yapmak

zorunda kalırlar. En iyi yaptıkları işi yaparak en çok kazancı sağlamaya çalışırlar ve bu onlara her işi yapmaktan daha büyük bir fayda sağlar (Polachek 1980). Devletler için de aynı durum söz konusudur ve devletlerin her türlü ülke ihtiyacını iç piyasada üretmek yerine uluslararası ticaretin bir parçası olmaları mukayeseli üstünlük prensibine göre onlara daha büyük fayda sağlar. Bu faydayı(zenginliği) kaybetmek istemeyen devletler de çatışmaları engellemeye çalışırlar. Polachek, devletleri ve uluslararası alandaki eylemlerini iç politikadan bağımsız olarak incelemiş, iç politika aktörlerinin etkilerine değinmemiştir.

2. 8. Rudolph J. Rummel

Polachek'ten üç yıl sonra Rummel, özgürlükçü(libertarian) ülkelerin dış politikalarında şiddet kullanmaya daha az meyilli olduklarını ortaya koyan bir makale kaleme almıştır. Özgürlükçü ülkelerde bireyler ve gruplar farklı çıkarlar tanımlarlar ve devletten özgürleşmiş bir şekilde bu çıkarların peşinden gidebilirler. Her çıkar grubu, devletin dış politikaya aktarabileceği kaynakları kontrol ettiklerinden bu kaynakların savaş için harcanabilmesi zorlaşmaktadır. Ayrıca bu tür ülkelerde yönetici elit denge-denetleme mekanizmaları ve özgür basın tarafından sürekli denetim altındadır. Özgür ve adil seçimlerde halka hesap vermek zorunda olan yönetici elit savaş konusunda cüretkâr davranmaktan çekinmektedir. Dolayısıyla savaş için gerekli desteğin bulunması birçok kurum tarafından zorlaştırılır ve yönetici eliti daha dikkatli davranmaya iter. Böyle bir durumda özgürlükçü ülkelerin kendi aralarında savaşmaları imkânsıza yakınlaşırken özgürlükçü olmayan ülkelerle savaşa girmeleri de özgürlükçü olmayan ülkelerin savaşa girme ihtimaline göre daha düşüktür (Rummel 1983). Rummel makalesine gelebilecek eleştirilerden bahsederken klasik liberal değerlere yakın olduğu için peşin hükümlü olduğunu iddia edebilecek insanlar olabileceğini söyleyerek liberal olduğunu ortaya koymuştur fakat liberalizm(özellikle

liberteryenizm) literatürünün önemli bir kısmını oluşturan mülkiyet hakkıyla ve mülkiyetin oluşum/edinim süreçleriyle ilgili özel bir vurgu yapmayı gerekli görmemiştir. Çalışmasının veriye dayalı olması dolayısıyla ideolojik peşin hüküm eleştirilerinden sıyrılacağını iddia etmiştir.

2. 9. Michael Doyle

Demokratik Barış Teorisi'nin, köşe taşı olan çalışma 1983'te, Michael Doyle tarafından yapılmıştır. Doyle; Kant, Liberal Legacies and Foreign Affairs isimli makalesinde siyaset bilimi literatüründeki liberalizm tartışmalarından başlayarak teorinin ürettiği normatif ve kurumsal ilkeleri açıklamaya çalışmıştır ve kendisinin Liberal Barış dediği ancak literatürde genel adıyla Demokratik Barış Teorisi olarak bilinen teoriyi sistematik bir şekilde incelemiştir. İncelemesine, Klasik liberalizm ve Sosyal Liberalizmin siyasal düzenin temel taşı olarak gördüğü dört kurum ile başlamıştır. Bunlardan ilki vatandaşların hukuk önündeki eşitliği ve din özgürlüğü, basın özgürlüğü gibi temel insan haklarının garanti altında olmasıdır (Doyle 1983). İkinci olarak, yasama ve yürütme yetkisine sahip olan aktörler bu yetkilerini demokratik, özgür ve adil seçimlerle alırlar ve meşruiyetlerinin kaynağı halkın kendisidir. Üçüncü olarak liberal ülkelerin ekonomi modeli özel mülkiyet hakkına dayalı serbest piyasa ekonomisidir. Doyle'a göre mülkiyet hakkı klasik liberalizmde emek üzerinden(emeğin doğaya karıştırılması ile mülk edinimi), sosyal liberalizmde ise toplumsal fayda üzerinden meşrulaştırılmaktadır (Doyle 1983, 208). Dördüncü önemli kurum olarak ise ekonomik kararların arz-talep dengesince oluşmasına ve böylece zenginliğin devletin kontrolünde olmamasını öne sürmüştür. Mülkiyet hakkının klasik liberalizmde emek üzerinden meşrulaştırılması, sosyal liberalizmde sağladığı fayda üzerinden meşrulaştırılmasına vurgu yapan Doyle, toplumsal fayda üzerinden meşrulaştırılan mülkiyet hakkının ve mülkiyetin edinim sürecinin devlet

tarafından ne şekilde kullanılabileceği ile ilgili bir açıklama yapmamıştır (Doyle 1983, 208). Anlaşılmaktadır ki, klasik liberallerin odaklandığı mülkiyetin edinim süreci ile sosyal liberallerin odaklandığı mülkiyetin sonuçlarının çatışmayacağını öngörmüştür. Dolayısıyla “Mülkiyetin edinim sürecine dahil olan devletin, toplumsal fayda adına mülkiyete el koyabilmesi ve dağıtabilmesi bireysel özgürlükler ve devletten bağımsız piyasa aktörlerinin ortaya çıkması açısından bir sorun teşkil edebilir mi?” sorusu, bu çalışma içinde cevap bulmak üzere bir kenarda durmaktadır.

Doyle, Siyaset Bilimi disiplini içerisindeki liberalizme değindikten sonra Uluslararası İlişkiler disiplini açısından liberalizmin temel öğelerini ortaya koyarak liberal devletler arasındaki barış durumunu açıklamaya çalışmıştır. Liberal Uluslararası İlişkiler teorisinin en temel önermesi olan “Devletler yabancı güçlerin müdahalelerinden azade olma hakkına sahiptirler.” önermesi ile başlamıştır. Özgür bireylerin oyları ile iş başına gelen yöneticilerin yönettiği devletler, tıpkı bireylerin otonom olmaları gibi otonom olmalıdırlar. Eğer devletler birbirlerine müdahale etmezlerse, bireyler diğer devletlerin vatandaşı olan bireylerle devlet müdahalesinden azade biçimde uluslararası ilişkiler kurabilirler ve bu ilişkiler sayesinde oluşan bağlar devletler arasındaki barışı destekleyecektir. Liberal devletler arasındaki barışın varlığı ve genişlemesi bu prensibin çalıştığının bir göstergesidir. Fakat Doyle’a göre devletlerin birbirlerinin egemenlik haklarına saygı göstermeleri yaklaşık 200 yıllık liberal barışı açıklamak için yetersizdir. Bir kısım bilim insanları, demokratik devletlerin barışçılığı içselleştirdiğini ve savaşa karar verecek olan halkın savaşın maliyetini üstlenmek istemeyeceğini iddia etmişlerdir. Bir kısım bilim insanları ise ticari ilişkilerin mukayeseli üstünlük prensibi dolayısıyla ilişkinin iki tarafına da fayda sağladığını ve bu faydadan vazgeçmek istemeyen devletlerin savaşmayacaklarını iddia etmişlerdir.

Fakat Doyle'a göre, bu açıklamalar tek başlarına yeterli açıklama gücüne sahip değildirler. Ona göre Liberal Barış üç temel sütun üzerinde yükselmektedir. Bunlardan ilki yukarıda da kısaca bahsettiğimiz üzere devletlerin cumhuriyetçi temsiliyete dayanan demokratik siyasal bir düzene sahip olmalarıdır. Devletlerin iç politik kurumlarının bu prensibe dayanarak organize edilmiş olması onları halka karşı sorumlu yapmaktadır. Savaşın bütün ağır yükünü gerek vergileriyle, gerekse kanlarıyla üstlenmek zorunda olan halk kralların ya da diktatörlerin aksine savaşa girmekten kaçınacaktır (Doyle 2005). Bir ülkede adil ve özgür seçimlerin düzenli olarak yapılması yönetici elitin rotasyonuna imkân tanıdığından, kötü politikalar uygulayan yöneticiler şiddetsiz bir şekilde görevden uzaklaştırılabileceklerdir. Ayrıca kuvvetler ayrılığı prensibine göre organize edilmiş olan siyasal sistem, denge ve denetleme mekanizmaları dolayısıyla da savaşa girmek isteyen yönetici eliti kısıtlayabilecektir. İkinci olarak, liberal devletlerin bağımlı oldukları liberal prensipler bu devletlerin uluslararası ilişkilerinde barışçıl olmalarını sağlar. Bir devlet kendi vatandaşlarının otonomluğuna saygı gösteriyorsa dış politikada da diğer ülkelerin haklarına ve vatandaşlarının haklarına aynı şekilde saygı gösterecektir. Kendi ülkesinde vatandaşlarının rızasına dayanan politikalar izleyen devletler, kendi vatandaşlarının rızasına dayanan politikalar izleyen diğer devletlerle işbirliği içinde hareket ederler çünkü aynı prensiplerle hareket eden devletlerin vatandaşlarının işbirliği yapmaları kolaylaşır. Özgür vatandaşların yaptıkları işbirliği liberal devletler arasındaki barışı güçlendirici etki yapmaktadır (Doyle 2005). Üçüncü ve son olarak, ekonomik modelleri serbest piyasa ekonomisi olan liberal ülkelerin ticari ilişkilerinin yarattığı materyal mükâfat ülkeleri barışçıl olmaya zorlayacaktır. İş bölümünün uluslararası alana taşınması ve ülkelerin birbirlerine olan ihtiyaçlarının artması savaşın maliyetini yükseltmektedir. Ayrıca mukayeseli üstünlük prensibinin sağladığı

avantajlar da hesaba katıldığında; bu bağları kuran, geliştiren ve bu bağlardan faydalanan girişimciler devletlerini barışçıl politikalar izlemeye iteceklerdir. Yönetici elit de hem iktidardaki yerlerini korumak hem de vatandaşlarının hayat standartlarını yükselten bu ilişkileri korumak için ellerinden geleni yapacaklardır. Ayrıca kaynakların özel aktörler tarafından mülkiyet haline getirilmeleri, devletlerin kaynaklar üzerindeki güçlerini kısıtlayacaktır ve savaşla elde edilebilecek bir zenginliğin oluşmasına müsaade etmeyecektir. Devletler vatandaşlarının zenginleşmesi için ticari ağları korumak dışında bir şey yapma ihtiyacı duymayacaklar, modern ekonomik sistemle uyuşmayan arkaik fetih politikaları güdemeyecektir. Doyle, Liberal Barış'ın yukarıda bahsettiğimiz üç ilkenin devletler tarafından aynı anda sahiplenilmesi halinde ortaya çıkabileceğini, bunlardan birinin bile eksik olması halinde Liberal Barış'ın tehlike altında olacağını iddia etmiştir.

2. 10. Zeev Maoz ve Bruce Russett

1993 yılına geldiğimizde Demokratik Barış Teorisi literatürü ciddi bir genişliğe ulaşmıştır. Maoz ve Russett 1993 yılında yaptıkları ampirik çalışma ile Demokratik Barış Teorisi'nin nedensellik mekanizmalarını anlamaya ve açıklamaya çalışmışlardır. Maoz ve Russett'a göre Demokratik Barış'ın nedensellik mekanizmasını açıklayan birçok model olabilir fakat en önemli ikisi normatif model ve kurumsal modeldir (1993). Normatif modelin iki temel varsayımı vardır, bunlardan ilki demokratik ülkelerin demokratik normlara sahip olmaları ve dış politikada da bu normlara bağlı olarak hareket etmelerinin barış ürettiğidir. Bu varsayıma göre demokratik ülkelerde siyasi kültür barışçıl yollarla iktidar olmak üzerine kuruludur. Kazanan taraf vatandaşların bireysel haklarını ihlal edemez, kaybeden taraf ise varlık-yokluk mücadelesi yaşamaz. Demokratik ülkelerde siyasal uzlaşma taraflar tarafından karşılıklı tavizler verilerek ortak bir nokta bulunması yöntemiyle sağlanır ve şiddet

amaçlara ulaşmak için bir yöntem olarak kabul edilmez. Amaçlarına ulaşmak için barışçıl yöntemler kullanmayı içselleştirmiş olan yöneticiler, kendileriyle aynı normlara inanan ve bu normlara uyan demokratik ülke yöneticileriyle sorunlarını barışçıl olarak çözmektedirler. Fakat demokratik olmayan ülkelerde demokratik normlar yoktur ve seçimler varlık-yokluk meselesi haline gelebilmektedir. İktidarı elinde bulunduran taraflar muhalefeti yok etmek üzere hareket ederler ve temel insan hakları gibi normlara bile uymaktan kaçınırlar. Yöneticiler iktidarlarını şiddet kullanarak sağlar ve sağlamlaştırırlar. İç politik düzlemde bu şekilde hareket eden yöneticiler problemleri şiddetle çözmeyi norm haline getirdiklerinden dış politikada da şiddet kullanmaya meyilli olacaklardır. İkinci varsayım ise, uluslararası ilişkilerin anarşik yapısı içinde, demokrasilerle demokratik olmayan ülkeler karşı karşıya geldiğinde demokratik olmayan normların ilişkiyi domine ettiğidir (Maoz ve Russett 1993). Demokratik devletler demokratik olmayan devletlerle karşı karşıya kaldıklarında uzlaşmacı doğaları bir dezavantaj yaratabilmektedir çünkü demokratik normları sahiplenmeyen ve amaçlarına ulaşmak için şiddeti bir yöntem olarak kullanmayı içselleştirmiş olan demokratik olmayan devlet yönetimi bu uzlaşmacı doğayı sömürmeye meyilli olacaktır.

Kurumsal modelin de iki temel varsayımı vardır. Uluslararası ilişkilerde karşılaşılan problemleri çözmek için liderler iç politikadaki desteklerini mobilize etmek zorundadırlar aksi takdirde harekete geçmeleri mümkün değildir. Bu destek sadece kamuoyu desteği ya da önemli çıkar gruplarının desteği değil aynı zamanda demokratik siyasal sistemi oluşturan bürokrasi ve yasama erki gibi yönetim mekanizmalarının da desteği anlamına gelmektedir. Bu kadar çeşitli güç mekanizması ve çıkar grubunun aynı anda desteğini sağlamak oldukça zor olacağından demokrasilerin uğruna savaşabilecekleri, herkesin üzerinde anlaşabileceği nedenler de

azdır. Fakat demokratik olmayan ülkelerde lideri iktidarda tutan çıkar gruplarının desteği alındığında savaşa girmek oldukça kolaydır. Dolayısıyla demokratik devletlerin savaşa girmesi demokratik olmayan devletlere göre çok daha karmaşık süreçlerden geçer ve çok daha zor hale gelir. İki demokratik devletin savaşa girme ihtimalleri ortaya çıktığında ikisinin de liderleri savaşa girerek iktidarlarını kaybetmeyi riske etmektense uzlaşmayı tercih edeceklerdir. Ne var ki, demokratik bir ülke ile demokratik olmayan bir ülke karşı karşıya geldiklerinde bu süreç demokratik olmayan ülkede ilerlediği şekilde ilerlemek zorundadır. Demokratik ülke liderleri böyle bir durumda kaldıklarında kurumsal modelin ikinci varsayımı olan, “demokratik ülkelerde savaş desteğinin mobilizasyonu ancak acil durum olarak adlandırılabilir” varsayımı ortaya çıkmış olacaktır ve savaş tek çare olarak görülecektir. Dolayısıyla demokratik bir ülkenin demokrasi olmayan bir ülke ile savaşa girmesi demokratik bir ülkeyle savaşa girme durumuna göre çok daha kolay olacaktır. Bu iki modeli test eden akademisyenler, normatif modelin de kurumsal modelin de barış yaratan nedensellik mekanizmasını açıklama konusunda başarılı oldukları fakat normatif modelin açıklama gücünün daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Maoz ve Russett 1993).

2. 11. John M. Owen

Kurumsal ve normatif modelin kurduğu nedensellik mekanizmalarını eksik bulan Owen, demokrasilerin birbirleriyle savaşmamalarının sebebi olarak liberal düşüncelerin bu ülkelerin düşünce dünyasına ve kurumlarına hâkim olmasını göstermiştir (Owen 1994). Liberal demokrasileri liberal fikirlerin dominant olduğu ve halkın savaş kararları üzerinde söz söyleme hakkı olduğu demokrasiler olarak tanımlayan Owen, demokrasiler arasında barış olabilmesi için liberal kurumlar ve ideallerin birlikte çalıştıklarını iddia etmiştir. Evrensel olarak kendi faydasını

maksimize etmeye çalışan birey fikrine inanan liberallerin milliyet farkı gözetmeksizin dünyanın diğer ülkelerindeki liberallerle aynı değerlere inandığını ve devletler karşı karşıya geldiğinde bu değerlere inanan tarafların barış için uzlaşmaya çalıştıklarını incelediği olay incelemeleriyle ortaya koymaya çalışmıştır. İnsanların ortak çıkarları özgür olmaları ve barış içinde yaşamalarını gerektirdiğinden liberal demokrasiler bu durumu korumak üzere organize edilirler. Bir devlet diğer bir devleti liberal olarak algıladığında, inanılan ortak değerler dolayısıyla karşı tarafın savaşı bir seçenek olarak görmediğini düşünmektedir. Fakat illiberal bir devletle karşı karşıya kalındığında bu devletin illiberal doğası liberal devlet algısında tehlikeli olarak tanımlanır ve bir güven oluşamaz. Liberal demokrasilerin illiberal demokrasilerle savaşmalarının sebebi de bu güvenin oluşmaması ve inanılan ortak değerlerin olmamasıdır. Liberal devletler savaş tehdidi ile karşılaştıklarında savaş tehlikesi ülkedeki herkesin problemi haline gelir ve kamuoyu desteği mobilize edilebilir hale gelir. Fikir önderleri haber alma hürriyeti, basın özgürlüğü ve ifade hürriyeti gibi demokratik kurumları kullanarak liberal liderlerini illiberal devletlere karşı savaşa girmeye zorlayabilirler. Fakat aynı önderler liberal bir devletle karşı karşıya gelindiğinde o devletin içindeki fikir önderi liberallerle birlikte yine aynı kurumları kullanarak savaşa karşı çıkabilmektedirler. Kamuoyunun oluşumunda medyanın önemini gösteren çalışmalardan örneklere işaret eden Owen, ideolojinin nasıl etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

2. 12. Erik Gartzke

İdeolojinin ve politik kültürün barış üretebileceğini kabul eden Gartzke 1998 yılında yazdığı makalesinde, kültür ve ideolojinin politik sistemler(kurumlarla) tarafından üretildiğinin açık olduğunu vurgulamakla beraber, devletlerin ortak çıkarlarının göz ardı edilmemesi gerektiğini öne sürmüştür. Gartzke'ye göre gelişmiş demokrasiler arasında daha az çatışma gözlemlenmektedir çünkü kültürel, sosyal,

etnik, demografik birçok faktör gelişmiş Batı demokrasilerinin dünyaya ortak bir bakış açısıyla bakmalarına sebep olmaktadır. Fakat aktör davranışlarının rasyonel olması gerektiği hesaba katılırsa, aktörlerin eylemlerinin bir niyet ve motivasyon içermesi gerekmektedir. Devletlerin uluslararası sistemde kendilerine koydukları hedeflere ulaşmak için yaptıkları eylemler sistemde çıkar çatışmaları yaratabilmektedir. Demokrasiler her ne kadar birbirlerine yakın sistemler olsalar da farklı tercihleri, amaçları ve çıkarları olabilmektedir (Gartzke 1998). Bu amaçlar ve çıkarlar farklı politik sistem ve kültürlere sahip devletlerin birbirlerine yakınlaşmalarına sebep olabilir. Örneğin, 1970’lerde Japonya ve Sovyetler Birliği birbirlerinden çok farklı sistemler ve kültürlere sahip olsalar da, balina avı konusunda daha sıkı düzenlemelere karşı birlikte muhalefet etmişlerdir çünkü çıkarları muhalefeti gerektirmiştir. Gartzke’ye göre barışın sebebi savaşmayan ülkelerin demokrasi olmaları değil, savaşmayan ülkelerin uluslararası sistemle girdikleri ilişkilerdeki tercihlerinin birbirlerine yakın olması dolayısıyla çatışmanın ortaya çıkmamasıdır. Birleşmiş Milletler Genel Kurul’unda kullanılan oyları analiz eden Gartzke, Demokratik Barış’ın demokratik ülkelerin tercihlerinin birbirlerine yakın olmasıyla açıklanabileceğini iddia etmiştir. Aynı konularda aynı tercihleri kullanan ülkelerin yakınlık(affinity) derecelerinin yüksek olmasının, bu ülkeler arasındaki barış durumunu açıklayabileceğini göstermiştir (Gartzke 1998, 24). Ülkelerin dış politika tercihlerinin ortaklaşması durumuna kapitalizm de eklendiğinde Liberal Barış’ın ortaya çıkacağını iddia eden Gartzke, özellikle sermaye piyasalarının küreselleşmesi ve ülkelerin ekonomilerinin gelişmesinin barışın ortaya çıkmasında etkili olduğuna işaret etmiştir. Gelişen ve değişen ekonomi koşulları ülkeleri coğrafi genişlemeye yönelmekten alıkoymaktadır. Artık zenginlik katma değeri yüksek üretim yapabilmekle ve bilginin verimli kullanılmasına bağlıdır. Üretim için gerekli kaynaklara ulaşmak serbest piyasa

eliyle savaşa ihtiyaç duyulmadan daha ucuza ve daha etkili bir şekilde çözülebilmektedir (Gartzke 2007, 166). Ayrıca finansal piyasaların globalleşme ile birlikte entegre hale gelmeleri ülkeleri birbirlerine bağımlı kılmaktadır ve herhangi bir piyasadaki zarar diğer ülkelere de yansımaktadır. Bu üç koşul bir araya geldiğinde ülkeler arasında savaş durumu ortaya çıkmamaktadır (Gartzke 2007, 182).

2. 13. Michael Mousseau

Demokratik Barış literatürünün ticaret ayağıyla ilgili çalışan önemli akademisyenlerden biri de Mousseau'dur. Mousseau antropoloji ve sosyoloji literatüründen de yararlanarak disiplinler arası çalışmalar yapmıştır. Sosyoloji literatüründeki kültürel materyalizmin temel varsayımlarını teorisinin temeline yerleştiren Mousseau, ülke içindeki ekonomik ilişkilerin(infrastructure), kurumların (structure) ve kültürün(superstructure) birbirleriyle etkileşimlerini incelemiştir. Buna göre bu üç kurum birbirlerini karşılıklı olarak etkilemektedir fakat ekonomi kültür ve kurumları diğer değişkenlere göre daha güçlü bir biçimde etkilemekte ve şekillendirmektedir. Bu varsayım, çoğu insanın ve toplumun, refahı kültürel değerlerden ve kurumlardan daha fazla önemseydiğini ve bu durumun uzun dönemde kültürel ve kurumsal normların ekonomiden etkilenmesine sebep olduğunu iddia etmektedir (Mousseau 2003, 488). Ekonomik normların kültürel ve politik normları etkilemesi uzun dönemde; aynı ekonomik modele içinde yaşayan, kazancını aynı model içinde aynı eylemlerle sağlayan ve aynı normlara uyan insanların yaşadığı toplumların benzer politik ve kültürel normlar oluşturmalarına sebep olacaktır. Toplumların ortak liberal normlara sahip olmaları bir market ekonomisi içinde yaşamalarından kaynaklanmaktadır. Buradaki market neo-liberalleri iddia ettiği gibi kendiliğinden ortaya çıkan doğal bir serbest piyasa(free-market) anlamını taşımamaktadır (Mousseau 2012, 472). Mousseau'nun market ekonomisi olarak

adlandırdığı ekonomik model, “toplumun çoğunluğunun düzenli olarak sözleşme yaparak alış verişe giriştiği ve bu sayede kazanç sağladığı bir pazar”dır (Mousseau 2003, 489). Bu pazarda insanlar özgürce sözleşme yapabilmektedirler ve kazançlarını bu sözleşmeler sayesinde sağlarlar. Sözleşmelere imza atan tarafların sözleşmelere uymaları devlet tarafından sağlanmaktadır ve hukukun üstünlüğü sözleşmelere uyulmasını garanti altına almaktadır. Bu durumda insanlar hem kendi ülkelerinden hem de yabancı ülkelere hiç tanımadıkları insanlarla sözleşme yapabilmektedir. Yaptıkları sözleşmelerin sonucu olarak sağladıkları kazanç insanların yabancılara karşı düşmanca değil dostça yaklaşabilmelerini sağlamaktadır. Bu tip bir ekonomik ilişki insanların ticarete toplamı pozitif olan bir oyun olarak bakmalarını sağlamaktadır ve bireyler pazarları geliştikçe daha büyük fayda sağlamaktadırlar. Pazarların büyümesini arzulayan bireyler diğer ülkelerle özgürce ilişkiye girebilmeyi, özgürce sözleşme yapabilmeyi arzularlar. Bu durum onların sadece kendi sözleşme özgürlüklerinin değil, diğer toplumların da sözleşme yapma özgürlüklerinin varlığıyla ilgilenir ve devletlerini bu değerleri yayma konusunda teşvik ederler (Mousseau 2012, 472). Ayrıca ortalama seçmen market ekonomisinden beslendiğinden dolayı liberal değerlere sahip olacağından seçtikleri liderler de liberal değerlere sahip çıkacaktır ve bunları uluslararası alanda uygulamaya çalışacaktır (Mousseau 2003, 491). Market ekonomisine sahip ülkelerin uluslararası politika tercihlerini test eden Mousseau, bu ülkelerin barış içinde olduğunu ve uluslararası alanda çıkarlarının aynı olması dolayısıyla ortak hareket ettiklerini göstermiştir (Mousseau 2003).

Yapılan literatür taramasında, Demokratik Barış Teorisi olarak bilinen Uluslararası İlişkiler teorisine önemli katkılar yapmış olan bilim insanlarının temel argümanları incelendi. Görüldüğü üzere, Kant’tan bu yana çeşitli bilim insanları Demokratik Barış Teorisi’nin açıklama gücünü geliştirilmeye çalıştılar. Kimi yeni

değişkenlere işaret ederken kimileri var olan değişkenleri geliştirerek aynı anda formüle dâhil etmeye çalıştılar. Demokrasilerin birbirleriyle savaşmayacağı iddiası tekrar tekrar test edildi. Bu durum, Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkacağı iddia edilen liberal demokratik dünya ile birlikte düşünüldüğünde, artık savaşların olmadığı bir dünyaya doğru ilerlendiği düşünülüyordu. Fakat bu optimist düşünceleri doğrulayan bir dünya ortaya çıkmadı. Demokratik rejimlerin sayısı artarken aynı zamanda hibrid rejimlerin(illiberal demokrasiler) sayısı da arttı. Bu rejimlerin sayısı arttıkça demokrasinin barış üzerindeki etkisi sorgulanmaya başladı (Farber ve Gowa 1997) (Gartzke 1998) (Spiro 1994) (Layne 1994). Demokrasinin barışa etkisi sorgulandıkça, akademisyenler “Nasıl bir demokrasi?” sorusuna cevap aradılar ve bu yeni rejimlerin illiberal karakterlerine vurgu yapmaya başladılar (Zakaria 1997). Demokratik Barış Teorisi teorisyenleri kendilerini savunurken, bu rejimlerin kendi demokrasi kavramsallaştırmalarının içerisinde sayılmaması gerektiğini iddia ettiler (Doyle 2005). Demokrasi kavramsallaştırması dolayısıyla ortaya çıkan açıklama gücü problemleri, yukarıda da açıklandığı üzere, bazılarınca ortak dış politik çıkarılara, bazılarınca normlara, bazılarınca kurumlara, bazılarınca ise ekonomik modellere işaret edilerek giderilmeye çalışıldı. Fakat, var olan olguların analizine odaklanan çalışmalar, devlet ve devlet dışı aktörlerin ilişkilerinin doğasıyla ilgili bir açıklama ortaya koyamadılar. İlliberal demokrasiler değerlendirilirken devletin zor(şiddet) araçlarını kullanması üzerinde duruldu ancak, illiberal rejimleri yaratan zor araçları dışındaki devlet aygıtlarının ne oldukları, nasıl kullanıldıkları ve ürettikleri sonuçlar üzerinde durulmadı. Demokrasi kavramsallaştırması ele alınırken, demokrasinin ortaya çıkışının(ve hatta devlet aygıtının ortaya çıkmasının) ideallerine, tarihselliğine değil, sonuçlarına odaklandı. Demokrasi olmak için gerekli indikatörlere sahip olan devletlerin barışçıl davranış sergilememeleri, Demokratik Barış Teorisi’nin açıklama

alanının daralmasına sebep oldu. Bu sebeplerle, teorinin açıklama gücünü yükseltmek için, sübjektif tartışmalara yer vermeden yeni bir demokrasi kavramsallaştırması geliştirmek zorunluluk haline geldi.

BÖLÜM III

TEORİ

Liberal Uluslararası İlişkilerin varsayımları, pozitivist metodolojinin disiplinde üstün geldiği dönemde keskinleşmiş ve pozitivist metodoloji ile çalışılabilecek şekilde belirlenmiş varsayımlardır. Pozitivist bilim insanları, bu varsayımları, idealistler gibi, olması gerekene (normatif) akıl yoluyla ulaşmaya çalışarak değil, var olanı inceleyerek bulduklarını iddia ettiler. Bu girişim aynı zamanda, disiplinin ilk büyük tartışmasını da sona erdiriyordu. Zira, E.H. Carr, idealistleri filozof sıfatıyla özdeşleştiriyor ve ortaya attıkları görüşün ahlaki bir önerme olduğunu fakat, var olan gerçekliği anlamamıza ve bizi nasıl bir geleceğin beklediğini tahmin etmemize yardımcı olmayacağını iddia etmişti. Carr'a göre, realistler, entelektüel idealistlerden farklı olarak, birer bürokrat tiplmesine daha yakındı (Carr 2010, 63-68). Yani, olguların nasıl olması gerektiğini tartışmaktan ziyade o zamana kadar süre gelmiş pratikleri anlamaya ve bu pratikleri kodlamaya odaklanmışlardı. Dolayısıyla, idealleri ortaya koymak yerine, var olan sorunları tespit etme ve çözüme işiyle meşgul oldular. Özellikle Pozitivist devrim ile beraber, teorinin "ideolojik ve ütöpik olmayan, ampirik araştırmalara uygun" olması önemli bir özellik olarak görülmekteydi (Moravcsik 1997, 513). Sosyal bilimleri de doğa bilimleri ile beraber, tek parça gören pozitivism, sosyal bilimlerin de doğal bilimler gibi estetik ve ahlaki yargılardan bağımsız yapılması gerektiğini iddia ediyordu (Nicholson 1996). Böylece H. Carr'ın da iddia ettiği gibi ahlaki idealler peşinde koşarken gerçeklerin ıskalanması ihtimali ortadan kaldırılmış olacaktı.

Fakat var olan olguları inceleme zorunluluğu, bu olguları analiz etmemizi sağlayacak normların ahlaki ilkelere dayanmasına engel değildir. Hatta olguların, normlardan

bağımsız olmadıklarını iddia etmek hiç de hatalı olmayacaktır. Çünkü ortaya çıkacak sonuçları oluşturulacak olan kurumların kurulabilmesi için, önce bu kurumların ideal formlarını soyut bir düzlemde düşünerek ideal formlarını ortaya koymak gerekmektedir. Örneğin; bir ülkede yöneticilerin, adalet kavramını ahlaki olarak kavramsallaştırmadan mahkeme kurmaları mümkün değildir. Mahkemelerin hangi şekilde davranması gerektiği, hangi işi yapması gerektiği ve hangi değerlere göre karar vermesi gerektiği ortaya atılmadan bir hukuk sisteminin kurulması mümkün olamayacaktır. Kurulan mahkemenin amacını belirleyen bu ahlaki çerçeveye, kurumların mükemmel olmayan pratikleri dolayısıyla tam olarak ulaşılmasa bile, hangi yönde değişiklikler yapılarak ideale doğru yol alınabileceği belirlenmiş olacaktır. Nitekim, temel insan haklarını korumak için kurulan bir mahkemenin kurulması ancak, ahlaki olarak temel insan haklarını savunan kişiler tarafından yapılabilecektir. Kurulan mahkemelerin başarıları ise, ideal olarak ortaya konan insan haklarını koruma becerilerine göre ölçülecek, başarısız alanlar bu normatif ölçütlere yaklaştırılmaya çalışılarak, aradaki farkın kapatılması yönünde çalışmalar yapılabilecektir. Dolayısıyla kurumlar, a priori olarak ortaya konan hedeflere yaklaştıkça aslı amaçlarına uygun hale geleceklerdir. A priori hedeflerden uzak olan kurumlar incelenirken, a priori hedefler hesaba katılmadığında ise, değerlendirmeyi sağlayacak norm ortadan kalkacağından, var olan olguların başarıları ya da başarısızlıkları ve hatta varlıkları(başarının yüksek olduğu durumlar) ve yoklukları(başarının çok düşük olduğu durumlar) doğru bir şekilde analiz edilemeyecektir.

Bu durumun, Demokratik Barış Teorisi açısından önemine bakıldığında görülmesi gereken, Kant'ın akılla ulaşılan (Kant 2008), ve deneye ihtiyacı olmadığını iddia ettiği (a priori) evrensel bilgiler ışığında ortaya koyduğu Sürekli Barış Üstüne Felsefi Bir

Deneme isimli denemesinin, tamamen normatif ve ampirik doğrulamadan uzak olmasıdır. Kant, var olana bakmayan; insan doğasına, aklın buyruklarına ve a priori bilgilere dayandırdığı varsayımları ile sürekli devam edebilecek bir barışın çerçevesini çiziyordu. Bu girişim, İkinci Büyük Tartışma sonrası Doyle tarafından pozitivist metodoloji ile ampirik teste tabi tutuldu ve Kant'ın iddialarının haklı olduğu ortaya çıktı (Doyle 1983). Yani Kant'ın; ampirik veriden yoksun, a priori bilgiye dayanan tezi, a posteriori olarak da tespit edilebiliyordu. Kant, pozitivist bilim insanlarının yapmış olduğu gibi sadece var olan olgulara odaklanmıyor, olması gereken ile ilgili ideal bir form ortaya koyuyordu ve bu formun bir olguya dönüşmesi halinde barışın yeşereceğini iddia ediyordu. Daha sonra bilim insanlarınca yapılan testler ortaya çıkarttı ki, gerçekten de Kant'ın ideal halini ortaya koyduğu formlara uygun veya bu forma yakın ülkeler birbirleriyle savaşıyorlardı (Doyle 1983). Yani ahlaki önermeler ve bu önermelerin çerçevesine uygun olarak kurulan kurumlar önermelere uygun sonuçlar ortaya çıkartıyorlardı. Dolayısıyla, var olan olguları anlamak için, onları ideal hallerine göre kıyaslama yaparak değerlendirmek ve pratikle ideal olan arasındaki bir noktada konumlanan varlıklarını formüle katmak, olguları doğru şekilde anlamayı mümkün kılmaktadır. Bir örnek ile somutlaştırmak gerekirse, erkeklerin iş görüşmelerine takım elbise ile gitmeleri günümüzde genel geçer bir norm haline almıştır. İş görüşmelerine takım elbise ile gidilmesi, iş görüşmelerinde düzgün bir intiba bırakmak için ortaya çıkmış bir pratiktir. İdeal olan, düzgün intiba bırakmayı sağlayacak bir takım elbisenin giyilmesidir. Bu ideale uygun olmayan, yırtık, kirli, kötü kumaştan yapılmış bir takım elbise giyerek iş görüşmesine gitmek, düzgün bir intiba bırakmayı zorlaştıracaktır. Aslında, kâğıt üzerinde bakıldığında iş görüşmesine takım elbise ile gidilmiştir fakat ideal forma uygun olmayan takım elbise ideal formunun işlevini görmemektedir. Yani ideal form(şık bir takım elbise) sadece olması

gerekeni ortaya koymak için değil, var olanı(takım elbiseyi) anlamak için de önemli ve gerekli bir normdur.

Siyasal kurumlar da ideal olan ve var olan arasındaki bu karşılıklı ilişkiden muaf değildirler ve insanlar arasındaki ilişkiyi düzenlemekle yükümlü olduklarından, eşyanın doğası gereği, bir ideale ulaşmak üzere ortaya çıkmak zorundadırlar. Çıkan her yasa ve her düzenleme bir amaca yönelik çıkmak zorundadır. Bu ideal-yani norm-ise bir ahlaki çerçeve ortaya koymak anlamına gelmektedir. Yukarıda da vurgulandığı üzere Pozitivist devrim sonrası bilim insanları etik önermeler ortaya atmaktan çekinmiş ve var olan olguları ampirik veriler ışığında analiz etmeye odaklanmışlardır. Olması gerekenle ilgili iddialarda bulunmamak ve pratikten uzaklaşmamak adına atılan bu adım var olan olguları anlamayı da ideal olanı göz ardı etmek sebebiyle zorlaştırmıştır. Nitekim, var olanın yeterli/yetersiz, doğru/yanlış, işlevsel/işlevsiz olduğunu anlamak için, olgunun ideal formu ile karşılaştırma yapmak zorunluluktur. Çünkü açıktır ki, bir siyasi önermenin etik yargı içermemesi mümkün değildir (Rothbard 2009, 27). Örneğin, yeniden dağıtımcı devlet modelini savunan birinin insanlar arasındaki gelir farklılığını önemsiz bulduğu ya da var olan farklılığın gerekli olduğunu düşündüğü söylenemez. Eğer bir kişi devletin geliri düşük kesimler lehine kaynak dağıtımında rol oynaması gerektiğini iddia ediyorsa, insanların gelir bakımından birbirine yakın olmaları gerektiği iddiasında bulunuyor demektir. Bu savununun, eşitlikçi bir idealden bağımsız olması mümkün değildir. Aksi, tutarsızlık anlamına gelmektedir.

Liberalizm de ideal-olgu arasındaki bu çatışmadan azade değildir. Liberal birikim, bireysel özgürlük prensibi üzerinde yükselmiştir. Bireyin özgürlüğünü diğer bütün ideallerin üstüne yerleştirmiştir ve bireylerin nasıl özgür olabileceğiyle ilgilendiği gibi neden özgür olması **gerektiği** ile de ilgilenmiştir. Liberalizm insanların

özgürlüğünden taraftır ve bu ideale ulaşmak için gerekli araçlarla ilgili bilgi üretmiştir (Mises 2008, 151). Dolayısıyla Liberalizm, radikal bir düşünce birikimidir (Huntington 1957, 457). Yani Liberalizm, var olan olguları/kurumları savunmaktan öte, olguların normatif formlarına uygun olmaları için onları sürekli olarak eleştiriye tabi tutar (Huntington 1957, 458). Fakat Pozitivist devrim sonrası, teorinin “ideolojik ve ütopyik olmayan, ampirik araştırmalara uygun” olması adına (Moravscik 1997, 513) görmezden gelinen normatif/ideal formların yol gösterici özellikleri göz ardı edilmiştir. Yukarıda da açıklandığı üzere bu durum, var olanı doğru analiz etmeyi de engellemektedir. Yani ortada bir takım elbise vardır fakat takım elbisenin varlığının aslı işlevini yerine getirip getirmediğini –gerekli sonucu ortaya çıkartıp çıkartmadığı- değerlendirmemizi sağlayacak olan ideal takım elbise kaybolmuştur.

Dolayısıyla, kavramların ideal hallerine uygunluklarının seviyesine göre yaratacakları sonuçlar da farklılık yaratmaktadır. Bu durum dikkate alınmadığında ise teori ile pratik arasındaki farkın açılması ve teorilerin açıklama güçlerini yitirmeleri olasıdır. Yani pozitivistin arzu ettiği tarafsızlığa ulaşmak adına, kavramların sürekliliklerinden ve amaçlarından bağımsız bir tanımlama yapmak, kuramların pratik tecrübeleri açıklama gücünü zayıflatacak ve bu kavramlar çerçevesinde ortaya konan hipotezlerin yanlışlanmasına sebep olacaktır.

Elbette ki, bir hipotezin yanlışlanması bilimsel bir disiplin için dramatik bir durum değildir. Ne var ki, yanlışlanan hipotezin, üzerine inşa edildiği kavramların yanlış tanımlanması ile hipotezin yanlış olması farklı şeylerdir. Basit bir örnekle somutlaştırmak gerekirse, “Demokrasiler birbirleriyle savaşmazlar” önermesinin doğru ya da yanlış olduğu, demokrasinin nasıl tanımlandığına bağlı olacaktır. Seçimlerin varlığını demokrasinin yeter şartı olarak gören bir demokrasi tanımlaması Kuzey Kore’nin de demokratik bir ülke olduğu sonucuna varılmasına sebep olacaktır.

Fakat açıktır ki, demokrasi, liberal çoğulcu kurumlar ile tanımlandığında Kuzey Kore'nin demokrasi olarak adlandırılması mümkün değildir. İdeal demokrasi tanımı olarak liberal-demokratik bir demokrasi tanımlaması yapıldığında, Kuzey Kore'nin bir diktatörlük olduğu sonucuna varılacaktır. Fakat, dünyada karşılaştığımız örnekler Kuzey Kore örneği kadar net değildir. Çünkü bu örnek, ideal olan ile pratikte var olan kurumlar arasında bir çatışma içermemektedir. Yani ideal bir liberal demokrasi tanımlaması yapıldığında ve kurumlara bireysel özgürlük anlayışı üzerinden bakıldığında, Kuzey Kore'nin liberal bir demokrasi olmadığı apaçık ortadadır. İdeal ile pratik arasındaki farkın bu kadar keskin olmadığı, fakat halen daha aralarında dikkate değer farklılıkların olduğu vakalar, incelemeleri sakatlayabilme potansiyelleri açısından daha önemlidirler.

Nitekim, Soğuk Savaş sonrası gri rejimlerin ortaya çıkması ile birlikte, Liberal Uluslararası İlişkiler Teorisi'nin iddia ettiği gibi, bağımsız iç politika aktörlerinin çıkarlarını dış politikaya yansıtan bir devlet tipi (Moravscik 1997) değil, iç politika aktörlerini dış politika üretim süreçlerine dahil etmeyen ya da sadece kendi destekçilerini bu süreçlere dahil eden ve aktörleri, ürettiği dış politikaya angaje eden bir devlet tipi gözlemlenir hale gelmiştir. Bu rejimler, kağıt üzerinde özgür ve adil seçimlerin yapıldığı, hukukun uygulandığı, uluslararası örgütlere üye, serbest piyasa ekonomisine sahip ekonomiler olarak görülseler de pratikte gelişmiş demokrasilerden farklı sonuçlar üretmişlerdir (Levitsky ve Way 2002). Bu tip hibrid rejimler, Orta Amerika'dan (Karl 1995) Doğu Avrupa'ya (L. J. Diamond 2002) oradan Asya'ya (Means 1996), dünyanın dört bir yanında görünen bir fenomen haline gelmişlerdir (O'Donnell 1994) (Zakaria 1997).

Dolayısıyla, Demokratik Barış Teorisi'ne de ideal ve pratik çatışması üzerinden bakmak bir zorunluluk haline gelmektedir. Birikimin en kült makalesi Kant,

Liberal Legacies and Foreign Affairs adlı makalesinde dahi Doyle, Liberalizm'in birey özgürlüğü prensibi üzerinde yükselen bir birikim olduğundan bahsetmiş, Klasik Liberalizm ve Sosyal Liberalizme atıf yapmıştır fakat, (Doyle 1983, 206) Liberalizmin içindeki etik tartışmaların ayrıntılarına girmeden, ikisinin de mülkiyet hakkına, bireysel özgürlüğe, katılımcı demokrasiye, önem atfettiğinden bahsetmiştir. Bu iki farklı Liberalizm akımının kavramları ortaya koyuş biçimlerine, kavramların öncellerine, ideal hallerine değinmeden sadece varlıklarına işaret etmiştir. Demokratik Barış Teorisi'yle ilgilenen pozitivist akademisyenler yukarıda bahsettiğimiz metodoloji tartışmalarından çok etkilenmiş olmalıdır ki, Liberalizmin temel kavramlarının etik yönleriyle ve ideal formlarıyla ilgilenmek yerine Demokratik Barış Teorisi'ne yeni bir değişken eklemeye ya da teorinin içerdiği hipotezleri ampirik olarak test etmeye yönelmişlerdir. Hâlbuki, radikal bir birikim olan Liberalizmin içindeki tartışmaların önemli bir kısmı etik felsefesi konusundadır ve kavramların ideal halleri üzerinedir. Kavramların ortaya çıkmasına sebep olan farklı etik anlayışları, siyasal yönetimin amacı ve sınırları ile ilgili de önemli farklılaşmalar göstermektedirler. Dolayısıyla, ortaya koydukları etkenlerin ideal formları ve bu formlar amaçlanırken ortaya çıkan pratik halleri arasında dikkate değer bir farklılık oluşmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında, Uluslararası İlişkiler Teorisi olan Liberalizmi Siyaset Bilimi Teorisi olan Liberalizmden ayrı düşünmek de etkili olmuştur. Fakat bu iki disiplinin birbirinden keskin sınırlarla ayrılması mümkün değildir. Çünkü Liberal Uluslararası İlişkiler Teorisi dış politik eylemselliği iç politik eylemselliğin bir yansıması olarak görmektedir (Haar 2009, 17). Dolayısıyla Siyaset Bilimi Teorisi olan Liberalizmin içindeki kavramlar ve tartışmalar göz ardı edilerek tanımlanacak olan insan hakları, mülkiyet, bireyin otonomluğu gibi kavramlar yüzeysel kalacakları gibi, aynı zamanda, uygulamalarda sebep oldukları neticeler,

kavramların kendileri anlaşılmadan net bir şekilde anlaşılamayacak ve eksik kalacaktırlar.

Liberal Uluslararası İlişkiler Teorisi, temel olarak üç varsayıma dayanmaktadır. Liberal Uluslararası İlişkiler Teorisi'ne göre ilk olarak, uluslararası ilişkilerin temel aktörleri bireyler ve özel çıkar gruplarıdır. Bu aktörler rasyoneldirler ve genel olarak riskten kaçınırlar. Aktörler tanımladıkları birçok farklı çıkarı kolektif eylemlerle tatmin etmeye çalışırlar ve kendi ajandalarını uygulamak için eyleme geçerler (Moravscik 1997, 516). İkinci olarak, devletler iç politika aktörlerinin tercihlerini dış politikaya aktaran bir aracı(transmission belt) konumundadır. Devletlerin sabit çıkarları yoktur. Çıkarlar, iç politikada çıkar grupları ile oluşturulan koalisyonlara göre belirlenir ve tek başına amaçlarına ulaşamayacak olan iç politik aktörler, amaçlarına ulaşmakta devleti bir araç olarak kullanırlar (Moravscik 1997, 518). Üçüncü varsayım ise, devletlerin doğal olarak çatışmaya yönelimli olmadıklarıdır. Devletlerin ortak çıkarları onları işbirliği yapmaya yönlendirebilir ve ortaya çıkan karşılıklı bağımlılık devletlerin saldırgan dış politika eylemleri üzerinde kısıtlama oluşturabilir (Moravscik 1997, 521).

Bu varsayımlar, bireyleri ve bireylerden oluşan çıkar gruplarını devleti yönlendiren bir araç olarak görmektedir. Buna göre, rasyonel ve kendi çıkarını düşünen bireyler, uluslararası alanda bir çıkar tespit ederler ve tek başlarına elde edemeyecekleri bu çıkara ulaşmak için devleti araçsallaştırırlar. Bu durum, pozitivist bilim insanlarının gözlem yaptıkları liberal demokratik ülkelerde yaşayan bireyler için geçerli olabilmektedir. Fakat yeni demokrasiler Batı'ya ait tarihsellikten uzaktırlar. Batı medeniyeti, kurumlar oluştururken olması gerekeni dikkate alarak, amaçlarına uygun sonuçlar üretecekleri biçimde bu kurumları yeniden şekillendirmeye çalışmaktadır (Huntington 1957). Batı ülkelerindeki hâkim paradigmanın Liberalizm

olduğu göz önünde bulundurulursa, siyasal kurumların Liberalizmin ortaya koyduğu ideal formlara uygun ve amaçlara hizmet edecek şekilde dizayn edildikleri aşikârdır. Çok uzun süreli sosyolojik dönüşümler sonucu bireylerin haklarını korumak üzere liberal kurumlar kuran, hukukun üstünlüğü ilkesini benimsemiş devlet biçimlerinde, kendine yeten (self-sufficient) bireyler ve uzun süreli sermaye birikimi yapma imkânı bulmuş çıkar grupları devletten bağımsız bir şekilde çıkar belirleyebilme ve devleti bu amaca ulaştırmakta kullanma gücüne sahiptirler. Siyaset Bilimi teorisi olan Liberalizmin insan için ideal gördüğü durum da bu durumun bir izdüşümüdür. İşbirliği yapmaya yatkın olan insan ihtiyaçlarını tatmin etmek için iş bölümü (division of labor) yapmaya, bu iş bölümünü en verimli hale getirmek için de mülkiyet hakkına ve özgürce ekonomik faaliyet yürütmeye ihtiyaç vardır. Bu düzeni sağlayacak olan ise insanların hayat, hürriyet ve mülkiyetlerine müdahale etmeyen sınırlanmış devlettir (Mises 1985).

Hayat, hürriyet ve mülkiyet haklarına yapılan vurgu ise doğal hak anlayışının bir sonucudur. Bu üç değişkenin ideal hallerinden bahsetmek için öncelikle doğal hak etiğinden bahsetmek gerekmektedir. Doğal haklar anlayışı Liberalizm ile özdeşleşmiş, kadim bir birikimdir. Aristoteles'ten bu yana gelişerek dallanıp budaklanmıştır (Uslu 2011). Doğal haklar birikimini bireyci bir temele oturtarak Liberalizme entegre eden kişi ise önemli filozof ve siyaset adamı John Locke'tur (Rothbard 2009). Locke'a göre, insanlar doğa durumunda özgürdürler ve kendilerinin sahibidirler. Bireylerin bedenleri üzerinde kendilerinden başkasının herhangi bir hakkı yoktur (Locke 2010, 46). Ve insanların bedenlerinin kendilerine ait olması gibi, bedenlerinin meyvesi olan emekleri de kendilerine aittir. Eğer insanlar, bedenlerinin meyvesi olan emeklerini, doğaya karıştırır ve doğayı dönüştürürlerse, ortaya çıkan ürün üzerinde kendilerinden başkasının hak talep etmesi imkânı ortadan kalkar ve bu yeni ürün onların mülkü

haline gelir (Locke 2010, 46). Kişilerin bedenlerine, yani sağlıklarına ya da hayatlarına ve yahut özgürlüklerine ya da mallarına karşı bir saldırı olması durumunda, bir suç işlenmiş olacaktır. Ceza gerektiren, devletin olmadığı doğa durumunda, suç işleyeni cezalandırma hakkı ve görevi herkesindir (Locke 2010, 31). Fakat, insanların kendi davalarında yargıç olmaları aşırı güç kullanımına sebebiyet verebilecek bir durum yaratmaktadır. Bu durumun ortaya çıkartacağı karmaşa ve düzensizlik hâlini istemeyen insanlar bir araya gelerek sivil bir hükümet, yani devlet kuracaklardır (Locke 2010, 34-35). Doğaları gereği özgür ve eşit olan insanlar ancak ve ancak kendi rızaları ile gönüllü olarak bu devleti kuracaklardır (Locke 2010, 79-109). Locke’a göre, insanların bir devletler otoritesi altına girmeyi kabul etmelerinin “**en büyük ve baş amacı kendi mülklerini korumaktır.**”² (Locke 2010, 111). İnsanlar, mülkiyetlerine karşı yapılabilecek olan zorbaca müdahalelerden azade olduklarında, barışçıl ilişkiler geliştirme konusunda yeterli donanıma sahip olmuş olacaklardır. İç politikada geliştirdikleri bu barışçıl ilişki biçimi bir pratik haline gelecek ve haliyle bu durum dış politikaya da yansıtacak, ülke dışı ilişkilerinde devletlerini barışçıl davranmaya iteceklerdir.

Locke’un fikirleri bireyci doğal hakları ortaya koyduğu gibi aynı zamanda, siyasal tarih için de önemli bir dönüm noktası olmuştur. Locke’un Hükümet Üstüne İkinci Tez kitabında yazdıkları Amerikan Devrimi’ni derinden etkilemiştir. Amerika Birleşik Devletleri’nin kurucu babalarından olan Thomas Jefferson, Bağımsızlık Bildirisi’nde Locke’un tezlerini açık bir dille yazıya dökmüştür:

“Şu gerçekler son derece açıktır: Tüm insanlar eşit yaratılmışlardır; yaratıcının ona bahşettiği belirli ve vazgeçilmez haklara sahiptirler; yaşama, özgürlük

---

² Vurgu bana aittir.

ve mutluluğu elde etme [o zaman daha yaygın ibareyle “hayat, hürriyet ve mülkiyet”]³ hakları bu hakların içindedir. Bu hakları teminat altına almak için insanlar kendi aralarında yönetimler oluştururlar. Bu yönetimler güçlerini, yönettikleri insanların muvafakatinden alırlar. Herhangi bir yönetim bu amaçlara ulaşmada engelleyici olmaya başlarsa bu yönetimi lağvetme ya da değiştirme hakkına sahiptirler.”
(Rothbard 2009, 24)

Jefferson’ın kağıda döktüğü, Locke’un tezlerini yansıtan bu cümleler sadece Amerikan Devrimi açısından değil, 18. ve 19. yüzyıla etkileri açısından da çok önemlidir. Bağımsızlık Bildirisi 1778 yılında tercüme edilerek basılmış ve Avrupa entelektüelleri arasında ciddi tartışmalara konu olmuştur (Sander 2012, 157). 1776’da yaşanan Amerikan Devrimi, 1789 yaşanacak olan Fransız Devrimi’ne hem entelektüel manada hem de maddi manada sebebiyet vermiştir. Amerikan Devrimi’ne maddi yardımda bulunan Fransa’nın ekonomik çöküşü Fransız Devrimi’ne giden yolun taşlarını döşemiştir. Fransız Devrimi ise Avrupa’nın liberal demokrat devletler kurmasını sağlayan dönüşümünün kapılarını açmıştır (Sander 2012, 156). Bu yüzyıllarda yaşanan, dünyayı değiştiren siyasal olaylar bu liberal akım tarafından yönlendirilmiştir (Sander 2012, 161-164). Fransız Devrimi sonrası yayınlanan İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi de Amerikan Bağımsızlık Bildirisi ile aynı çizgiyi izliyor, insanların insan olmalarından kaynaklanan haklarına vurgu yapıyordu (Sander 2012, 164-165). Doğal haklar anlayışı, Batı medeniyetinde zaman zaman güçsüzleşse de genellikle gücünü korudu ve siyasal kurumsallaşma süreçlerinde her zaman bir mihenk taşı oldu (Erdoğan 2005, 38-39). II. Dünya Savaşı gibi tarihin gördüğü en şiddetli ve insan haklarının hiçbir mahiyetinin kalmadığı bir dönemden sonra bile, yine doğal

---

³ Parantez içi Rothbard’a aittir.

insan hakları fikrine dönüş yapıldı ve 1948 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi işleme koyuldu.

Dünya, insanların haklarının yok sayıldığı bir dünyada yaşamının nasıl bir cehennem olduğunu fark etmişti ve İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra dünyada İkinci Demokratikleşme Dalgası denilen fenomen gözlemlenmeye başladı. Fakat demokratikleşen ülkelerin büyük bir kısmı demokrasi olarak kalmayıp otokrasiye dönüştüler (Strand, ve diğerleri 2012, 2). Üçüncü Demokratikleşme Dalgası ise 1974 yılında başlayıp Soğuk Savaş'ın sonrasında da devam etti (Huntington 1991). Bu dalgalar ve Soğuk Savaş'ın bitişiyle beraber, tarihin liberal demokrasilerden yana sonunun geldiği iddia edilmeye başlanmıştı (Fukuyama 1989). Fakat öngörüldüğü gibi olmadı ve daha önce de bahsedildiği üzere, hibrid rejimler ortaya çıkmaya başladı (Levitsky ve Way 2002) (Karl 1995) (L. Diamond 2002) (Zakaria 1997). Bu rejimler resmi olarak Batı demokrasileri ile çok benzer demokratik kurumlara sahip rejimleri fakat Batı demokrasileri gibi sonuçlar üretmiyorlardı (L. J. Diamond 2002, 24). Hibrid rejimler de Batı demokrasileri gibi adil ve serbest seçimlere sahiptirler. Bu rejimler altında yaşayan bireyler basın hürriyeti, inanma hürriyeti gibi temel hak ve özgürlüklere sahiptirler. Batı demokrasileri gibi serbest piyasa ekonomisine dayanan bir ekonomileri vardır. Fakat ortaya çıkan sonuçlar Batı demokrasilerinininkinden oldukça uzaktır. Aynı kurumlara sahip olmalarına rağmen Batı demokrasileriyle hibrid rejimlerin farklı sonuçlar üretmesine sebep olan etkenin ne olduğu ise halen merak konusu olmaya devam etti. "Kurumların aynı yetkilerle donatılmalarına rağmen farklı sonuçlar üretmeleri hangi faktöre dayanılarak açıklanabilir?" sorusu cevaplanması gereken bir soru olarak varlığını sürdürdü.

İdeal olan radikaldir. Pratikte var olanın ideal olana tam olarak ulaşması neredeyse imkânsızdır, fakat ideal amaçlanarak yapılacak olan regülasyonlar, var

olandan ideale doğru giden bir yolun inşa edilmesine yardım edecektir. Bu yolu inşa etmek için, öncelikle ideal sonuçların neden ortaya çıkmadığını söyleyebilmek, bunun için ise öncelikle ideal olanın ne olduğunu netleştirmek gerekmektedir. Bu amaç dolayısıyla yukarıda, Batı demokrasilerinin kuruluşlarında liberalizmin nasıl bir rol oynadığı açıklandı ve Batı siyasal kurumlarının ideal olana ulaşma amacıyla kurulduğu iddia edildi. Bu amaçların temeline ise insanların doğal haklarını koruma kavramı koyuldu. Liberalizmin devlete, bireylerin doğal haklarını koruyacak olan bir araç olarak baktığı ve devlete ahlaki bir sorumluluk olarak, bireylerin haklarını korumak görevini verdiği açıklandı. Bireylerin; hayat, hürriyet ve mülkiyet haklarını korumak için bir araya gelerek bir sözleşme yaptıkları ve devleti bu hakları korumakla görevlendirdikleri Locke'cu bir bakış açısıyla özetlendi. Bu anlayışın Amerikan Devrimi ve Fransız Devrimi gibi önemli tarihi olaylarda ne gibi etkileri olduğu gösterildi. Artık; ideal olan, demokratik kurumlarla ideale yakın sonuçlar üreten ve aynı kurumlarla idealden uzak sonuçlar üreten mekanizmalar arasındaki ilişkiyi ayrıntılandırmak gerekmektedir. Bu amaca ulaşmak için ideal olandan, yani doğal hakların korunmasından başlamak doğru olacaktır.

Liberal doğal hakçı etik, doğal haklarının korunması gerektiğini ve bu haklara saldırının suç olduğunu iddia etmektedir. Devletlerin amacının bu hakları korumak olduğu ve insanların bu yüzden devlet kurduğu iddia etmektedir. İnsanlar şiddete başvurmadan ve şiddet tehdidi olmadan ilişki kurduklarında, bu ilişkilerin doğası ancak ve ancak gönüllü olacak, doğal hakları zedeleyen bir durum ortaya çıkmayacaktır. Doğal hak etiği, bu sebeple şiddeti meşru müdafaa hariç; yani hayat, hürriyet ve mülkiyete karşı yapılan zorbaca müdahaleler hariç gayri meşru görmektedir (Locke 2010, 31) (Rothbard 2009) (Hoppe 2006). Bu gayrimeşru müdahalelerin olmadığı bir toplumda, insanlar refahlarını arttırmak için birbirleriyle

gönüllü ilişkiler kuracaklardır ve bu ilişkileri sağlamlaştırmak adına sözleşmeler yapacaklardır (Rothbard 2009, 77). Çünkü bireylerin refahlarını arttırmaları için kullanabilecekleri iki yöntem vardır ve bunlardan ahlaki olmayanı devre dışı bırakılmış olacaktır. Bu yöntemlerin ilki **çalışmaktır**. Emeği sonucunda elde ettiği ürünleri, kendi üretmediği ama ihtiyaç duyduğu başka ürünlerle, o ürünlerin de üreticisinin rızası ile gönüllülük esasına dayanarak mübadele etmektir. İkincisi ise **gasp**tir. Yani üretimine dâhil olmadıkları ürünleri, üreten kişiden zor yoluyla, üreticinin gönüllü olmadığı şartlar altında elinden almaktır (Oppenheimer 1922)⁴. Devletler, doğal hakları koruyan doğaları gereği ikinci yolu kapatmış olacaklardır.

Gasp, doğal hakçı etik açısından, insanların bedenlerinin sahibi olmalarından kaynaklanan, kendileri ve emekleri üzerindeki tasarruf hakları dolayısıyla, ayrıca gönüllülük esasına dayanmayan bir şekilde ihlal edilmesi dolayısıyla reddedilmesi gereken bir durumdur (Rothbard 2009, 49). Bu durum net bir şekilde hırsızlık olarak adlandırmaktadır. Bir bireyin, bir başkasına ait mülkiyeti gasp yoluyla elde etmesi, gasp edenin zenginliğini arttırmasına imkân verse de, doğal hakçı etik açısından mülkiyet edinmesine müsaade etmemektedir. Mülkiyet edinilmesi için emeğin daha önce sahibi olmayan bir doğa parçasına karışması ya da sahibi bulunan mülkün karşılığı verilerek elde edilmesi gerekmektedir (Rothbard 2009, 55-57). Rothbard bu durumu şöyle örneklemiştir:

“Bir cadde boyunca yürürken bir A kişisini bir B kişinin bileğini kavramış ve kol saatini gasp ederken görmüş olalım. Burada A şüphesiz B'nin kişiliğine ve malına tecavüz etmektedir. Bu olaydan A'nın saldırgan bir suçlu ve B'nin de masum bir mağdur olduğu sonucunu çıkarabilir miyiz?

---

⁴ Kitabın linki için bkz: <https://mises.org/library/state-its-history-and-development-viewed-sociologically>

Elbette hayır – çünkü gözlemlerimizden basitçe A'nın gerçekten bir hırsız mı olduğu, yoksa B'nin daha önce kendisinden çaldığı kol saatini geri almaya çalışan birisi mi olduğu hakkında bilgi sahibi değiliz. Kısaca, kol saati A'nın saldırı anına kadar kesinlikle B'nin mülkiyetinde olduğu sürece biz bu saatin daha önce yasal sahibi olup olmadığını, ya da B tarafından gasp edilip edilmediğini bilmiyoruz. Dolayısıyla, bu iki insandan hangisinin yasal ya da hukuki sahip olduğunu henüz bilmiyoruz. Cevabı sadece özel bir durumda elde edilen somut verilerden, yani “tarihi” sorgulamadan bulabiliriz.” (Rothbard 2009, 55-56)

Görüldüğü üzere, doğal hakçı etik açısından mülkün sahibi olma biçimi, edinimin tarihi süreci, mülkiyet edinilişini ahlaki/yasal ya da ahlaksız/yasadışı hale getirmektedir. Klasik liberaller⁵ insanların, söz konusu hırsızlık ve gasp durumunun ortaya çıkmaması için devleti kurduklarını ve düzenin devamlılığı için devletlerin bir zorunluluk olduğunu işaret etmektedirler (Mises 1985, 39). Devlet, bireyler arasındaki etkileşimde şiddetin var olmaması için çalışır, şiddet ortaya çıktığında ise adaleti uygular ve tekrar bireylerin hayatından çekilir. Devletlerin meşruiyeti, insanların arasındaki bu ahlaki, doğal düzeni korumasına dayanmaktadır. Bireylerin özgür olarak varlıklarını sürdürmeleri için; bedenlerine, hayatlarına ve mülkiyetlerine karşı bir saldırı yapılamamalı, yapıldığında ise eylem sahibi cezalandırılmalıdır. Böyle bir düzen içinde bireyler, çalışarak üretim yaparak zenginliklerini arttırmak için uğraşacaklar, gasp yoluna başvurmayacaklardır.

Devleti, negatif özgürlüklerin (Berlin 2016) koruyucusu olarak gören doğal hakçı klasik liberal(günümüzde liberteryen olarak da adlandırılmaktadır) görüş, 20. yüzyılla beraber daha eşit bir toplum tahayyülü kuran topluluklar karşısında

---

⁵ İleride klasik liberal/modern liberal kavramlarının açıklanmasından sonra klasik liberal yerine liberteryen kavramı kullanılacaktır.

çekiciliğini koruyamamıştır. Daha eşit bir toplumdan yana olan modern liberaller, devleti pozitif özgürlükleri (Berlin 2016) de çoğaltması gereken bir kurum olarak görmüşlerdir (Kukathas ve Pettit 1990, 74). Ünlü filozof John Rawls, “A Theory of Justice” kitabıyla modern liberallerin iddialarını bütünlük içinde ortaya koymuş ve egaliteryen bir toplumun ahlaki temellerini ortaya koymuştur. Rawls’a göre, insanlara nasıl bir toplumda yaşamak istedikleri sorulsaydı ve kendilerine bu toplumda hangi konumda olacakları(zengin-fakir, güçlü-güçsüz, zeka durumu vs.) ile ilgili bir bilgi sunulmasaydı, yani bir cehalet peçesi(veil of ignorance) arkasından bu soruya yanıt vermeleri istenseydi, insanlar temel haklarının koruma altında olduğu ve toplumun sosyo-ekonomik olarak en kötü durumda olan bireylerine fırsat eşitliği sağlanacak şekilde organize edilmiş bir yönetim altında yaşamak istedikleri cevabını vereceklerdir (Kukathas ve Pettit 1990, 36). Yani insanlar daha eşit bir toplumda yaşamak ve fırsat eşitliği yaratmak, bireylerin tercih setlerini genişletmek adına mülkiyet haklarının sınırlı ihlalini(vergi) ve yeniden dağıtımcı bir devlet modelini tercih edeceklerdir. Bu devlet insanların temel ihtiyaçlarına ulaşmalarını sağlayacak, eğitim ve sağlık hizmetler gibi temel hizmetleri ulaşılabilir kılmakla görevlendirilecektir (Rawls 1971, 274-284).

Rawls, günümüz devletlerinin yeniden dağıtımcı rollerini ahlaki olarak meşrulaştırmakta en önemli filozoflardan biri olmuştur. Bugün gelişmiş demokrasiler/liberal demokrasiler denilen her ülkede farklı biçimlerde yeniden dağıtımcı müdahaleler görülmekte, refah devleti mantığı toplumun geniş kesimlerince kabul görmektedir. Yeniden dağıtımcı devlet anlayışı, Rawls’cu bir sözleşme mantığı ile oluşturulduğu kabul edildiğinde oldukça doğal haklar çerçevesine uygun ve adil görünmektedir. İnsanların fırsat eşitliğinin sağlanmasında ve tercih setlerinin

genişlemesi ile özgürlüklerinin artmasına sebep olan bu girişimin, günümüz devletlerinde de yaygın olarak görülmesine şaşırılmamalıdır.

Burada önemli olan, Locke gibi bir liberteryenin de Rawls gibi bir modern liberalin de vurgu yaptığı değişkenin korunan doğal haklar ve gönüllü sözleşme olmasıdır. İkisinde de devlet, temel hak ve özgürlüklerin koruyucudur ve bu özelliğini, kendinin(bedeninin, emeğinin vs) sahibi olan bireylerle yaptığı sözleşmeden devşirmektedir. Yani liberaller, devletin keyfilikini sınırlamış, ona bireyin bağımsızlığını korumak gibi ahlaki bir sorumluluk yüklemiş ve bu sınırlara uygun davranmasını beklemişlerdir. Devletin bu sözleşmeyi ihlal etmesi ahlakiliğini ve meşruiyetini kaybetmesi anlamına gelmektedir (Locke 2010, 110-114). Etik açıdan, sözleşmeyi ihlal eden devletler meşruiyetini yitirdikleri gibi aynı zamanda bu devletlerde yaşayan vatandaşların devletle ilişkileri, sözleşmeyi ihlal etmeyen devletlerle vatandaşları arasındaki ilişkiden farklıdır. Bireylerin faydalarını maksimize etmeye çalıştıkları ve refahlarını arttırmaya çalıştıkları hem liberteryenler hem de modern liberaller tarafından kabul görmüş bir varsayımdır (Rawls 1971, 23) (Rothbard 2009, 748) (Mises 2008, 15). Buna göre, mülkiyet hakkı garanti altında olan insanlar refahlarını arttırmak için piyasa aktörleriyle gönüllü mübadele ilişkisi içine girerler. İnsanlar, gönüllü mübadele ilişkilerine girdiklerinde, ellerindeki en önemli güç piyasa tarafından arzulan bir ürün ya da hizmet üretmektir. Zenginliğini arttırmak isteyen bireylerin piyasa ekonomisinde daha kaliteli ürünleri daha ucuza satmaktan, rakipleriyle rekabet etmekten ve ürün ya da hizmetlerini satın almak isteyen gönüllü alıcılar bulmaktan başka bir çareleri yoktur. Dolayısıyla insanlar refahlarını arttırmak için kendilerine, akıllarına, emeklerine ve sermayelerine muhtaçtırlar. Refahlarını arttırmalarının tek yolu piyasada gönüllü alıcılar bulabilmektir ve bulabilmelerinin tek kaynağı kendi emek ya da sermayelerini doğaya(ham madde) karıştırarak ürettikleri

ürünleridir. Bu, bugün gelişmiş demokrasilerde kanuni olarak kazanç elde etmenin tek yolu olduğu gibi aynı zamanda liberal etik açısından da haklı, ahlaklı bir kazançtır ve kendine yeten(self sufficient) bireyin var olabildiğini mümkün kılmaktadır. İnsanlar, mülkiyet edinim süreçlerinde başkalarının emeğini gasp etmek yerine çalışarak ve kendi emekleri/sermayelerini doğaya karıştırıp üretim yaparak refahlarını arttırmaktadırlar.

Fakat, günümüzde sürekli olarak çoğalan gri rejimler kanuni olarak gelişmiş liberal demokrasi tipine uygun yapılar kursalar da kurumların liberal ahlaki açıdan eksik olmaları ve doğal haklara müdahale etmeyen bir öze sahip olmamaları dolayısıyla kendine yeten, bağımsız ve özgür bireyin ortaya çıkmasına müsaade etmemektedir. Demokrasi olma iddiasında olan, kâğıt üzerinde demokratik kurumlara sahip olan, hukukun üstünlüğü ilkesini benimsemiş birçok gri rejimde bu kurumlar, gelişmiş demokrasilerdeki gibi çalışmamaktadır (Levitsky ve Way 2002, 53). İnsanların var olan haklarını korumak için organize edilmiş bir kurum olarak görülen, liberal etiğe uygun devlet kurumları yerine, insanlara bazı haklar bahşeden ve bu hakların varlığının sebebi olarak kendisinin varlığını gösteren bir devlet tipi görülmektedir. Bu devletler, tamamen otoriter devletler gibi davranmamakla beraber, bireylerin tercih setlerini kendi varlıklarını besleyecek şekilde kısıtlamakta ya da çoğaltmaktadırlar.

Devletler bireylerin tercih setlerini; hayat, hürriyet ve mülkiyet haklarından en kolay mülkiyet hakkına müdahale ederek gerçekleştirmektedir. Çünkü hayat ve hürriyet haklarına müdahale edildiğinde ortaya çıkarttıkları sonuçlar oldukça kuvvetlidir. Örneğin, bir ülkede muhalifler devlet tarafından açıkça öldürülüyorsa ya da muhalif oldukları için hapse atılabiliyorlarsa, bu durum demokrasinin minimum kriterlerini bile karşılamadığından, devletlerin demokrasi olarak isimlendirilmesi

mümkün değildir. Fakat hükümetler devlet kaynaklarını kendi yandaşlarına çıkar sağlayacak şekilde dağıtıyorlarsa burada demokrasiye aykırı bir durum görülmemektedir. Hatta demokrasi bunun için vardır denilebilir. Nihayetinde, 21. yüzyılda hükümet seçimleri en çok kaynakların nasıl dağıtılacağı ile ilgilidir. Fakat burada önemli olan bu kaynak dağıtımının doğal hakları ihlal edebilecek, devletle halk arasındaki sözleşmeyi bozmayacak şekilde yapılmasıdır.

Yukarıda da açıklandığı üzere mülkiyeti meşrulaştıran değişkenlerden en önemlisi mülkiyet edinim sürecinde gasp olmamasıdır. Fakat hibrid rejimler, yeniden dağıtım adı altında, denetlenebilirlikten uzak bir şekilde, mülkiyet edinim süreçlerine müdahale etmekte ve zenginlik kaynağı haline gelmektedirler. Mülkiyetin, insan olmaktan kaynaklanan doğal bir hak olarak değil toplumsal fayda sağlayan bir araç olarak değerlendirilmesi, devletin mülkiyet gasplarını, denetlenemeyen yeniden dağıtım mekanizmalarını demokrasi yoluyla meşrulaştırabilmektedir. Fakat bu durum doğal hakkı etikle tamamen zıttır (Rothbard 2009, 57). Bu tip rejimlerde halk adına bazen “hain” bazense “başarısız” girişimcilerin mülkiyetlerine el koymak kolay ve kanunidir. **Kısıtlayıcı müdahale** olarak adlandırılabilir bu müdahale tipi, bireylerin özgürce istediklerini dile getirmelerini, eyleme geçmelerini ve Liberal Uluslararası İlişkiler Teorisi’nin iddia ettiği gibi isteklerinin dış politikaya uygulanmasını istemelerini, zor ve baskı yoluyla engellemektedir. Bireyler, hem yaşamları için vazgeçilmez olan hem de diğer özgürlüklerini yaşamalarını sağlayan mülkiyet haklarının kanuni olarak ihlal edilebilmesi karşısında bağımsızlıklarını kaybetmektedirler. Bu tip devletlerin tek müdahale tipi kısıtlayıcı müdahale değildir. Aynı zamanda **zenginleştirici müdahale**lerde de bulunmaktadır. Buna göre, devlet kontrol ettiği kaynakları kendini destekleyenleri güçlendirmekte kullanmakta, mülkiyet edinim süreçlerine müdahil olmakta ve kendi çıkarını maksimize etmeye

çalışan bireylerin tercih setlerini, kendi iktidarlarını destekleyecek şekilde belirlemektedir. Gelişmiş demokrasilerde de devletin kaynak dağıttığı doğrudur fakat kaynak dağıtımını objektif kriterlere ve liyakate uygun olarak yapılmaktadır. Ayrıca, Liberal etiğe uygun hareket eden bir devlette halk, devletin toplumuyla arasındaki sözleşmesine uygun davranıp davranmadığını devletin şeffaflığı dolayısıyla denetleyebilirken, bu tip rejimlerde şeffaflığın düşük olması denetlenebilirliği engellemektedir. Söz gelimi, bir iş adamının gasp edilen gazetesi yandaş bir iş adamına şeffaf olmayan bir ihale ile verilmekte ve o iş adamı doğal hakçı etiğe uygun olmayan bir biçimde zenginleşebilmektedir. Bu durum ahlaksız olduğu halde kanuniliğini korumaya devam etmektedir. Çıkarımı maksimize etmeye odaklı hareket eden bireyler, piyasada rekabet içinde büyük emek, sermaye ve zaman harcayarak zenginleşmektense kendi istekleriyle mülkiyet edinmenin bu kolay yoluna yakınlaşmak isteyebilmekte ve bağımsızlıklarını kaybedebilmektedirler.

Bu şartlar altında, ne Liberal Uluslararası İlişkiler Teorisi'nin iddia ettiği gibi kendi çıkarlarını devletten bağımsız bir biçimde belirleyen ve dış politikaya aktarılmasını isteyen bireylerin ya da çıkar gruplarının varlığı mümkün olabilmektedir ne de Demokratik Barış Teorisi'nin iddia ettiği gibi demokratik kurumlar devletleri barışçıl olmaya ya da iş birliğine zorlamaktadır. Dolayısıyla, ülkeleri demokrasiler, gri rejimler, otokrasiler olarak değerlendirmektense doğal hakçı etiğe uygun hareket edenler ve uygun hareket etmeyenler olarak ayırmak, Demokratik Barış Teorisi'nin açıklama gücünü daha da arttıracaktır. Bunu yapmanın en doğru yolu ise, insanların faydalarını nasıl maksimize edeceklerini belirleyecek olan mülkiyet edinim süreçlerindeki devlet müdahalelerine bakmak ve bu müdahalelerin kısıtlayıcı ve zenginleştirici etkilerini analiz ederek, iç politikada oluşan iklimin dış politikaya nasıl yansıdığını anlamak olacaktır.

BÖLÜM IV

METODOLOJİ

Bu çalışmada, demokrasilerin kurumsal olarak birbirlerine yakın olmalarına rağmen, liberal ahlaka uygun hareket eden demokrasilerle bu ahlaka uygun davranmayan illiberal demokrasiler arasında çatışma bakımından farklar olması gerektiği ve mülkiyet hakkı iyi korunan ve halkın devletle yaptığı sözleşmeyi denetleme imkanı olan, ülkelerin çatışmaya meyillerinin, olmayan ülkelere göre daha az olacağı iddia edilmiştir. Yani bağımsız değişken mülkiyet hakkının korunması ve yolsuzluk iken bağımlı değişken çatışmadır. Ülkelerin demokratik kurumlar bakımından birbirlerine yakın ülkeler olduğu fakat çatışmacılık bakımından farklı sonuçlar ürettikleri iddiasının cevap bulabilmesi adına ise bazı siyasal, hukuki ve ekonomik kurumlar kontrol değişkeni olarak belirlenmiştir. Demokratik siyasal kurumlara ek olarak, özellikle dünyanın yaşadığı küreselleşme ve liberalizasyon dönemi sonrası girişim özgürlüğü(GÖ), dış ticaret özgürlüğü(DTÖ), yabancı yatırım özgürlüğü(YYÖ) gibi ekonomik kurumlar da demokratik kurumların parçası haline gelmişlerdir.

4.1. Bağımlı Değişken

İddialardaki bağımlı değişken Ülkeler arası askeri çatışmadır. Çatışmaları tespit etmek için Correlates of War Project'in Military Interstate Dispute 4.1 veri seti kullanılmıştır. İlliberal ve liberal demokrasilerin demokrasilerle girdikleri her türlü çatışma, çatışma seviyeleri önemsenmeden adet olarak tespit edilmiştir. ⁶

---

⁶ Fransa, Güney Afrika, Brazilya ve Belçika, ne tam olarak liberal demokrasi ne de tam olarak illiberal demokrasi çıkmışlardır fakat liberal demokrasiye daha yakındırlar. Kıstaslara tam uymamış olmaları dolayısıyla yerleri tam olarak belli olmamış olsa da, Güney Afrika ve Brezilya'nın liberal demokrasiye

4.2. Bağımsız Değişkenler

Bu tezde, mülkiyet hakkı diğer sivil özgürlüklerin kullanılabilmesinin temeline yerleştirilmiştir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına müdahalenin ölçülmesi gerekmektedir. Mülkiyete müdahalenin seviyesini ölçmek için kullanılacak olan veri seti The Heritage Foundation'ın Economic Freedom Index'idir. Bu veri seti, bireylerin özel mülk edinim ile biriktirme imkanlarını ve hukuk tarafından bu hakkın korunmasını ölçmektedir. Ayrıca özel mülkiyetin kamulaştırılması gibi mülkiyete direkt müdahalelerin seviyesine bakmaktadır. Bu verileri değerlendirirken, bağımsız mahkemelerin varlığı ve işlevsellikleri ile yolsuzluk gibi mülkiyete zarar veren durumları da hesaba katmaktadır. 0 ile 100 puan arası bir skalada, 100'e yaklaşan ülkelerde mülkiyet hakkı iyi korunurken, 0'a yaklaşan ülkelerde mülkiyet hakkı kötü korunmaktadır. (The Heritage Foundation tarih yok)

Buna göre skala şu şekildedir:

- 100 puan: Ülkede mülkiyet hakkı hukuk tarafından garanti altındadır. Yargı sistemi sözleşmeleri tatbik etmekte etkili ve hızlıdır. Mülkiyete kanunsuzca el koyanlar cezalandırılır. Yolsuzluk ve kamulaştırma yoktur.
- 90 puan : Ülkede mülkiyet hakkı hukuk tarafından garanti altındadır. Yargı sistemi sözleşmeleri tatbik etmekte etkilidir. Mülkiyete kanunsuzca el koyanlar cezalandırılır. Yolsuzluk neredeyse yoktur. Kamulaştırma olanaksızdır.
- 80 puan : Ülkede mülkiyet hakkı hukuk tarafından garanti altındadır. Yargı sistemi sözleşmeleri bazı durumlarda gecikmeli de olsa tatbik etmekte etkilidir. Yolsuzluk minimal düzeydedir. Kamulaştırma oldukça olanaksızdır.

---

daha yakın olmaları sebebiyle, Lesotho ve Peru ile yaşadıkları çatışma, çatışma datasına dâhil edilmiştir.

- 70 puan : Ülkede mülkiyet hakkı hukuk tarafından garanti altındadır. Yargı sistemi sözleşmeleri gecikmeli ve ihmalkâr bir şekilde tatbik etmektedir. Yolsuzluk mümkün fakat azdır. Kamulaştırma olasılığı düşüktür.
- 60 puan : Mülkiyet hakkı korunurken mahkemeler ihmalkardır ve gecikmeler olur. Yolsuzluk mümkündür fakat azdır. Yargı sistemi, devletin diğer organları tarafından etkilenmeye yatkındır. Kamulaştırma pek mümkün değildir.
- 50 puan : Yargı sistemi verimsiz ve gecikmeli çalışmaktadır. Yolsuzluk olabilir ve yargı sistemi devletin diğer organları tarafından etkilenmeye yatkındır. Kamulaştırma mümkün fakat azdır.
- 40 puan : Yargı sistemi oldukça verimsizdir. Sistem o kadar gecikmeli çalışmaktadır ki, bu durum insanların yargıya ulaşımını engellemektedir. Yolsuzluk vardır ve yargı sistemi devletin diğer organları tarafından etkilenmektedir. Kamulaştırma mümkündür.
- 30 puan : Özel mülkiyetin korunması zayıftır. Yargı sistemi oldukça verimsizdir. Yolsuzluk yaygındır ve yargı sistemi devletin diğer organları tarafından çokça etkilenmektedir. Kamulaştırma mümkündür.
- 20 puan : Özel mülkiyetin korunması zayıftır. Yargı sistemi o kadar verimsizdir ki insanlar hukuki problemlerini yargı dışı yollarla çözmektedirler. Yargıda yolsuzluk yaygındır. Kamulaştırma yaygındır.
- 10 puan : Özel mülkiyet nadiren korunur. Neredeyse her mülk devletindir. Sözleşmeleri tatbik etmek neredeyse imkansızdır. Yargıda yolsuzluk o kadar yaygındır ki mülkiyet neredeyse korunamaz haldedir. Kamulaştırma yaygındır.
- 0 puan : Özel mülkiyet edinmek yasaktır ve her mülk devlete aittir. İnsanların dava açma hakkı yoktur. Yolsuzluk oldukça fazladır.

Mülkiyet hakkına müdahalenin bir başka tipi yolsuzluktur. Yolsuzluklar ekonomik aktivitelerin yapıldıkları ortamı güvensiz ve belirsiz hale getirdikleri için insanlar ekonomik aktivite içine girerken çekingen olacaklardır. Dolayısıyla mülkiyet haklarını kullanmaları zorlaşacaktır. Yolsuzluğun sık rastlanan bir fenomen olması, o ülke insanların devletle yaptıkları sözleşmenin de ihlal edildiğini ve devletin denetlenebilirliğinin zayıf olduğunun göstergesidir. Çünkü şeffaf ve denetlenebilir bir devlet yapılanmasında yolsuzluğun ortaya çıkması hukuk tarafından engellenir ve cezalandırılır. The Heritage Foundation yolsuzluğu,

- Transparency International
- Corruption Perceptions Index,
- U.S. Department of Commerce,
- Country Commercial Guide,
- Economist Intelligence Unit,
- Country Commerce,
- Office of the U.S. Trade Representative,
- 2012 National Trade Estimate Report on Foreign Trade Barriers

ve her ülkenin kendi resmi raporlarını inceleyerek araştırmıştır ve 0'dan 100'e kadar derecelendirmiştir. (The Heritage Foundation tarih yok) Yolsuzluk az olan ülkelerin puanı 100'e yaklaşırken çok olan ülkelerin puanı 0'a yaklaşmaktadır.

4.3. Kontrol Değişkenleri

Demokrasileri illiberal demokrasiler ve liberal demokrasiler olarak ikiye ayırmadan önce rejimlerin demokrasi olduklarını yani demokratik kurumlara sahip olduklarını ortaya koymak gerekmektedir. Demokratik kurumlara sahip olmayı üç ana kategoride değerlendirmek mümkündür: A) Siyasete katılımın önünde engel olmaması ve

demokrasinin temeli olan seçimlerin rekabetçi, adil, şeffaf ve özgür olması, B) Yönetici elitin seçimlerle rotasyonunun mümkün olması, C) Yöneticilerin yasalarla sınırlandırılmış olması (Polity IV Project 2016, 15). Siyasal katılımın önünde engel olmaması, bir devletin vatandaşı olan erişkin herkesin istediği siyasal süreçlere katılması anlamına gelmektedir ve kişilerin en temel politik haklarından biridir. Bu haklar sayesinde bireyler sonuçlarından etkilenecekleri siyasal süreçlere katılırlar ve seslerini duyurabilirler. Ayrıca bu haklar, sivil özgürlüklerin de korunması açısından ve vatandaşların devletle aralarındaki sözleşmeyi denetleyebilmesi için bir gerekliliktir. Dolayısıyla, seçimlerin rekabetçi, adil, şeffaf ve özgür olması bu kurumaların işlerliği açısından temel ihtiyaçtır. Bu seçimlerin gerekli şekilde yapılması tabii ki bir amaç üzeredir. Bu amaç, siyasal yönetici elitin şiddete gerek kalmadan değiştirilebilmesidir. Demokrasi öncesi dönemlerde yönetici elitin devrilmesi ya kanlı devrimlerce ya da kanlı savaşlar ardından mümkün olabilmekteydi. Bu durumun yarattığı krizlerin ortaya çıkmaması için şiddetsiz bir çözüm üretilmesi gerekiyordu ve bu çözüm demokrasi ile birlikte geldi. Halklar, kurdukları devletlerin yönetici elitinin beğenmediği işler yapması sonucu ortaya çıkan durumu değiştirme işlemini seçimler sayesinde şiddetsiz olarak yapabilir hale geldi. Tam da bu gerekçeyle, seçimlerin yapılmasının ardından yönetici olarak seçilen liderlerin politika değişimlerini yapacak güçlerinin olması gerekmektedir. Örneğin, bir cunta tarafından yetkileri kısıtlanan ve gerçek yönetme gücüne sahip olmayan bir yöneticinin seçimler ardından iş başına gelmesi, o ülkede demokrasi olduğunu göstermemektedir. Çünkü yönetici elitin halktan aldığı yetkiyi kullanabilme yeteneğine sahip olduğu bir kurumsallık gerekmektedir. Yönetici elit devleti keyfi olarak yönetemeyeceği gibi, yönetici elitin de yetkilerinin keyfi olarak kısıtlandığı bir yapının demokrasi olarak adlandırılması mümkün değildir. Ve son olarak, yönetici elitin bazı kurullarla

sınırlandırılması gerekmektedir. Modern devletler yönetici eliti anayasalar ile sınırlandırmışlardır. Devlet yöneticileri ne kadar çok oyla yönetime gelseler de aşamayacakları, ihlal edemeyecekleri bazı kurallar vardır ve bu kurallar anayasa metinleriyle garanti altına alınmıştır. Anayasalar yöneticinin değişmesinin, halk ve devlet arasında yapılan sözleşmenin ihlaline yol açmaması için ortaya çıkmışlardır.

Buradaki iddiaların test edilmesi için demokratik kurumların varlığı ve işleyişi incelenmek durumundadır. Demokratik kurumlar konusunda en kapsamlı veri seti Polity IV tarafından sağlanmıştır. Polity IV veri setinin demokratik kurumların varlığı ve işleyişi ile ilgili göstergesi DEMOC göstergesidir. Buna göre, DEMOC göstergesi 0-10 arası 11 puanlık bir aralığa sahiptir (Monty G. Marshall 2016, 14). Bu gösterge alanında 7 ve üzeri puan alan ülkeler işlevsel demokrasi sahibi ülkelerdir (Mukand ve Rodrik 2015, 32). Yani yukarıda işaret edilen üç kuruma da sahip olan ve bu kurumların işlevlerini yerine getirebildikleri ülkelerdir. Demokratik kurumların varlığı ve işlevlerinin ortaya çıkması belirli bir süre gerektirdiğinden, kurumların süreç içindeki varlıkları ve dönüşümleri bir devamlılık içermektedir. Bu devamlılığı kapsamak adına, ülkelerin son 20 yıldaki(1995-2015) DEMOC puanlarının ortalaması 7 ve üzerinde ise bu ülkeler demokrasi olarak adlandırılacaktır. Ortalaması 6.5 üzerinde olan ülkelerin de puanları 7 kabul edilecektir. 6.5 altındakiler ise 6 kabul edileceğinden listeye giremeyeceklerdir.

Ülkelerin demokratik kurumlara sahip olmaları demokrasi olduklarını gösterebilir ancak tek başına demokrasi demek rejim tipi ile ilgili net bir tanım içermemektedir. Daha doğru bir tanıma ulaşmak için demokrasileri liberal demokrasiler ve illiberal demokrasiler olmak üzere ikiye ayrılmak mümkündür. Liberal demokrasiler, daha önce de bahsedildiği üzere demokratik kurumlara sahip oldukları gibi aynı zamanda doğal haklara ve özgürlüklere saygı gösteren, liberal etiğin devlete yüklemiş olduğu

görevleri ifa eden demokrasilerdir. Bu özgürlükler; hayat, hürriyet ve mülkiyetin korunmasından ortaya çıkan; toplanma ve protesto özgürlüğü, eğitim özgürlüğü, inanç özgürlüğü, ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, girişim özgürlüğü gibi özgürlüklerden oluşmaktadır. Liberal demokrasilerde, insanların doğal haklarından türeyen, modern dünyada sivil özgürlükler olarak bilinen bu özgürlükler çok iyi korunmaktadır (Freedom House). Demokrasinin işlerliği bakımından, sivil özgürlüklerin yanında politik hakların da var olması gerekmektedir. Politik haklar, insanların sivil özgürlüklerini korumalarını sağlayan denetleme mekanizmalarını kurmalarına ve denetleme süreçlerine dâhil olmalarına imkân sağlamaktadır. Bu haklar, vatandaşların seçme ve seçilme hakkına sahip olmasını, adil ve düzenli seçimlerin yapılmasını, seçimden galip çıkan yönetici elitin yönetme gücüne sahip olmasını ve muhalif partilerin, muhalif kesimlerin de politik haklarının garanti altında olmasını kapsamaktadır (Freedom House). İliberal demokrasiler ise, liberal demokrasilerin sahip oldukları demokratik kurumlara ve politik haklara sahip olunan fakat sivil özgürlüklerin liberal demokrasiler kadar iyi korunmadığı ülkelerdir.

Bu konuda araştırma yapan en önemli kurumlardan bir tanesi Freedom House'tur. Freedom House her yıl ülkelerin sivil özgürlük ve politik hakları ne kadar iyi koruduğunu ölçen güvenilir bir veri seti yayınlamaktadır. Bu verilere göre, CL kodu sivil özgürlükleri ve PR kodu politik hakları göstermektedir. Birden başlayarak(en iyi durum olmak üzere) yediye kadar(en kötü durum olmak üzere) olan bir derecelendirme skalaları vardır. Freedom House, CL ve PR puanlarının toplamlarının ortalaması 1-2.5 arası olan ülkeleri özgür(free), 3-5 arası olan ülkeleri kısmen özgür(partly free) ve ortalaması 5.5-7 arası olan ülkeleri özgür olmayan(not free) ülkeler olarak nitelendirmektedir.

Bu derecelendirme biçimi, özgürlüklerin korunması konusunda illiberal demokratik devletlerle liberal demokratik devletler arasında bir ayırım yapmayı mümkün kılmaktadır. Buna göre, CL ve PR ortalaması 1 olan ülkeler tam manasıyla liberal olan, özgürlüklerin ve hakların çok iyi korunduğu ülkelerdir. Ortalaması 2.5 olan ülkeler ise yine liberal denilebilecek fakat bazı ülkelere göre özgürlükleri ve hakları korumakta biraz daha zayıf kalan ülkelerdir. (Freedom House tarih yok) Fakat CL ve PR ortalaması 3-5.5 arası olan ülkeler, bazı özgürlük ve hakları iyi koruyup bazılarını orta dereceli korurken bazılarını az koruyan ya da görmezden gelen ülkelerdir. (Freedom House tarih yok) Böylece, CL ve PR ortalaması 1-2.5 arası olan ülkeleri liberal demokrasiler olarak, ortalaması 3-5.5 arası olan ülkeleri ise illiberal demokrasiler olarak tanımlamak mümkün hale gelmektedir.

Tezdeki iddiaları test etmek amacıyla, Freedom House veri setinde 1995-2015 yılları arasında, CL ve PR puanları toplamalarının ortalaması 2.5'un altında olan ve Polity IV veri setinde DEMOC puanı 10 olan, yani kurumları eksiksiz çalışan ülkeler liberal demokrasiler olarak, CL ve PR puanları toplamalarının ortalaması 2.5 ve üstü olan(5.5'a kadar) ve DEMOC puanı 7'nin üstünde olan ülkeler illiberal demokrasiler olarak adlandırılacaklardır. Böylece benzer demokratik kurumlara sahip olan ülkelerin arasındaki sivil özgürlükler farkları üzerinden rejimlerin liberal demokrasi ya da illiberal demokrasi oldukları tanımlanabilecektir.

Son kontrol değişkenleri, ekonomik kurumlar olan girişim özgürlüğü, dış ticaret özgürlüğü ve yatırım özgürlüğüdür. Girişim özgürlüğünü ölçmek The Heritage foundation iş kurma zorluğu, uzunluğu, iş kurmak ya da iş yeri kapatmak için gerekli devlet talepleri gibi değişkenleri Dünya Bankası'nın Doing Business çalışmasını kullanarak hazırladığı veri seti kullanılmıştır. 10 değişkene eşit ağırlık verilerek hazırlanmış veri setinde değişkenler şu şekilde sıralanmaktadır:

- İş kurma – prosedür sayısı
- İş kurma – gün sayısı
- İş kurma – maliyetin kişi başı gelire oranı
- İş kurma – minimum sermayenin kişi başı gelire oranı
- Ruhsat alma – prosedür sayısı
- Ruhsat alma - gün sayısı
- Ruhsat alma – maliyetin kişi başı gelire oranı
- İş kapatma – süresi(yıl üzerinden)
- İş kapatma – maliyetin taşınmazların değerine oranı
- İş kapatma – Yatırımın geri dönüş oranı

Bu değişkenlere göre 100 puana yakınsayan ülkeler iş kurmanın en kolay ve özgür olduğu, 0 puana yakınsayan ülkeler ise en zor olduğu ülkelerdir.

Dış ticaret özgürlüğü (DTÖ), insanların dünyanın çeşitli bölgelerindeki girişimciler ve müşterilerle ilişki kurmaları için önemli bir değişkendir. Demokratik Barış Teorisi hakkında yazan birçok akademisyen uluslararası ticarete önem atfetmiştir. The Heritage Foundation bu değişkeni gümrük vergileri ve gümrük tarifesi dışı kısıtlamalar olmak üzere iki başlık altında incelemiştir. Ülkelerin DTÖ puanı 100'e yaklaştıkça vergi ve tarife dışı engeller azalmakta, 0'a yaklaştıkça bu engeller artmaktadır. (The Heritage Foundation)

Yabancı Yatırım özgürlüğü (YYÖ) de mülk ediniminin ve birikiminin bir parçasıdır. Yatırımcıların istedikleri ülkelere kaynaklarını aktarabilmeleri ve yatırım yapabilmeleri yatırım özgürlüğü üzerindeki kısıtlamalara bağlıdır. Bu durumu The Heritage Foundation kapsamlı bir yatırım özgürlüğü veri seti ile araştırmıştır. İdeal olarak, araştırmacılar yatırım özgürlüğünün herhangi bir şekilde kısıtlanmaması

gerektiğini iddia etmişlerdir fakat pratikte her ülkenin çeşitli şekillerde bu özgürlük üzerinde kısıtlaması vardır. Veri setinde ülkeler uyguladıkları kısıtlamalar sebebiyle farklı puanlar kaybetmektedirler ve puanları 100'den başlayıp, kısıtlamalar eklendikçe azalmaktadır. Puanı 0'ın altına düşen ülkelerin puanı 0'da sabitlenir. Buna göre:

Yatırım kısıtlamaları:

Yabancı yatırım üzerindeki kısıtlamalar

- Ulusal ve eşit muamele yok, Ön eleme var – 25 puan kaybeder
- Bazılarına ulusal ve eşit muamele, Bazılarına ön elemeler var – 15 puan kaybeder
- Bazılarına ulusal ve eşit muamele ya da bazı ön elemeler uygulanır- 5 puan kaybeder

Yabancı yatırım kanunları

- Şeffaflık yok ve külfetli bir bürokrasi var – 20 puan kaybeder
- Etkisiz politika uygulamaları var ve bürokrasi var – 10 puan kaybeder
- Bazı yatırım kanunları var ve şeffaf olmayan ya da etkisiz uygulamalar var – 5 puan kaybeder

Arazi mülkiyeti edinme konusundaki kısıtlamalar

- Her türlü arazi edinimi yasak – 15 puan kaybeder
- Yabancıların arazi edinmesi yasak – 10 puan kaybeder
- Arazi edinimi üzerinde bazı kısıtlamalar var – 5 puan kaybeder

Sektörel yatırım kısıtlamaları

- Birçok sektöre giriş yasak – 20 puan kaybeder

- Bazı sektörlere giriş yasak – 10 puan kaybeder
- Bir ya da iki sektöre giriş yasak – 5 puan kaybeder

Adil karşılığı verilmeden yatırımın kamulaştırılması

- Yaygın ve yargı yolu kapalı – 25 puan kaybeder
- Yaygın ve bazı yargı yolları açık – 15 puan kaybeder
- Yaygın değil fakat bazen gerçekleşebilir – 5 puan kaybeder

Döviz kontrolü

- Döviz ulaşım yok – 25 puan kaybeder
- Döviz ulaşım var fakat ağır kısıtlamalar var – 15 puan kaybeder
- Döviz ulaşım var fakat birkaç kısıtlama var – 5 puan kaybeder

Sermaye kontrolü

- Kârın yatırımcının ülkesine götürülmesi yasak, her işlem devlet onayıyla yapılabilir – 25 puan kaybeder
- İç ve dış sermaye hareketleri onay gerektirir ve bazı kısıtlamalar vardır – 15 puan kaybeder
- Çoğu transfer serbesttir, bazı kısıtlamalar vardır – 5 puan kaybeder

Ayrıca güvenlik zafiyeti ya da bazı altyapı kısıtlamaları gibi sebeplerle 20 puana kadar puan kaybedilebilir (The Heritage Foundation).

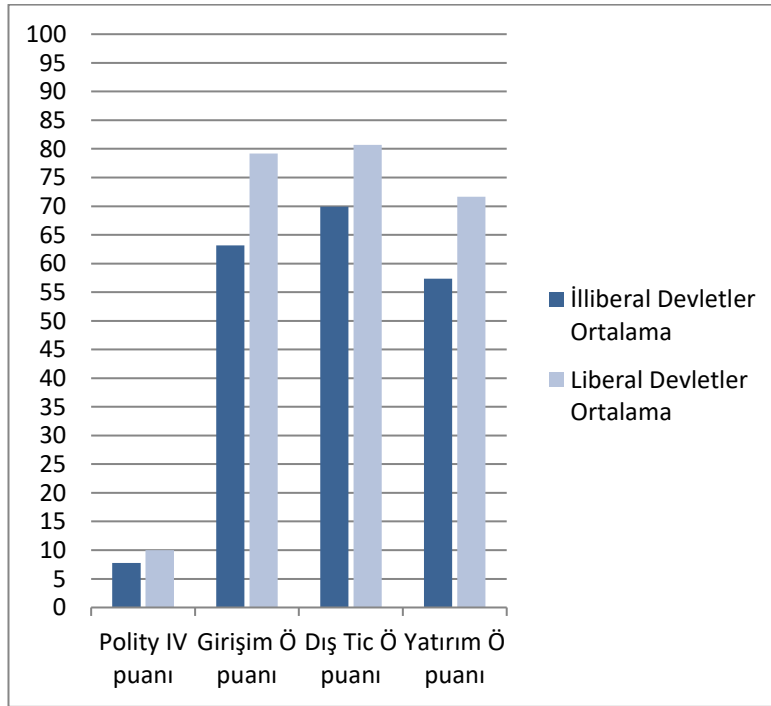
BÖLÜM V

ARAŞTIRMA

5. 1. Kontrol Değişkenleri

Kontrol değişkenlerini incelediğimizde, liberal demokrasiler ile illiberal demokrasiler arasında Yatırım Özgürlüğü, Dış Ticaret Özgürlüğü, Girişim Özgürlüğü ya da Polity IV puanları bakımından kayda değer bir farklılık gözükmemektedir. Özellikle ekonominin globalleşmesiyle beraber, ekonomik özgürlükle ilgili değişkenlerin puanlarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Demokratik kurumlar açısından bakıldığında ise, liberal demokrasi olarak kodlanan 10 puan sahibi ülkelerle, 7.74 ortalamaya sahip illiberal demokrasiler arasında ciddi bir farklılık gözlemlenmemektedir.

Şekil 5. 1. Ekonomik Özgürlükler ve Polity IV Puanları

5. 1. a. Demokratik Kurumlar

Liberal demokrasiler ile illiberal demokrasilerin ortak yönü, iki rejim tipinin de öncelikle demokrasi olmalarıdır. İki rejim tipinde de demokratik kurumlar işlemekte, yasama, yürütme ve yargı demokrasi olmayı gerektiren biçimde organize edilmiş, temel insan hakları ve sivil özgürlükler anayasalar ile garanti altına alınmıştır. Polity IV'un demokratik kurumları inceleyen DEMOC datası da bu tespiti desteklemektedir. İlliberal demokrasilerin DEMOC puanı ortalama 7.74 iken, liberal demokrasilerin ortalaması 10'dur. Liberal demokrasilerde kurumlar daha iyi çalışmasına rağmen DEMOC puanlarının arasında ciddi bir farklılık görülmemektedir. Bu durum, demokratik kurumların iki rejim tipinde de başarılı bir şekilde işlediği önermesini doğrular niteliktedir.

5. 1. b. Girişim Özgürlüğü (GÖ)

Soğuk Savaş sonrası kapitalizmin sosyalizm karşısındaki zaferi bütün dünyada kapitalizmin yayılmasına sebep oldu ve bazı ekonomik özgürlükler demokratik kurumlara dönüştüler. Girişim özgürlüğü de bunlardan biridir. The Heritage Foundation'ın girişim özgürlüğü datasına bakıldığında, illiberal demokrasilerle liberal demokrasilerin aldıkları puanların birbirlerine oldukça yakın oldukları görülmektedir. İlliberal demokrasilerin girişim özgürlüğü puan ortalamalarının ortalaması 63.18 iken, liberal demokrasilerin ortalaması 79.20'dir. Girişim özgürlüğü bakımından liberal demokrasilerin küçük bir farkla daha iyi durumda olduğu görülmekle beraber, illiberal demokrasilerin de girişim özgürlüğü bakımından liberal demokrasilere yakın bir performans sergiledikleri söylenebilmektedir.

5. 1. c. Dış Ticaret Özgürlüğü (DTÖ)

Dış ticaret özgürlüğü de demokrasinin ekonomik kurumlarından bir tanesi haline gelmiştir. Daha önce de ortaya koyulduğu üzere, globalleşmenin önünü açan ve yayılmasını sağlayan bu özgürlüğün önemine Demokratik Barış Teorisi çalışan birçok akademisyen vurgu yapmıştır. Verilere bakıldığında, dış ticaret özgürlüğünün liberal ve illiberal demokrasilerde birbirine yakınsadığı görülmektedir. İliberal demokrasilerin dış ticaret özgürlük puanı ortalaması 69.90 iken, liberal demokrasilerin ortalaması 80.70'dir. Yine bu konuda da, liberal demokrasilerin illiberal demokrasilere göre daha iyi bir performans gösterdiği ortadadır fakat aralarında dikkate değer bir fark görülmemektedir.

5. 1. d. Yabancı Yatırım Özgürlüğü (YYÖ)

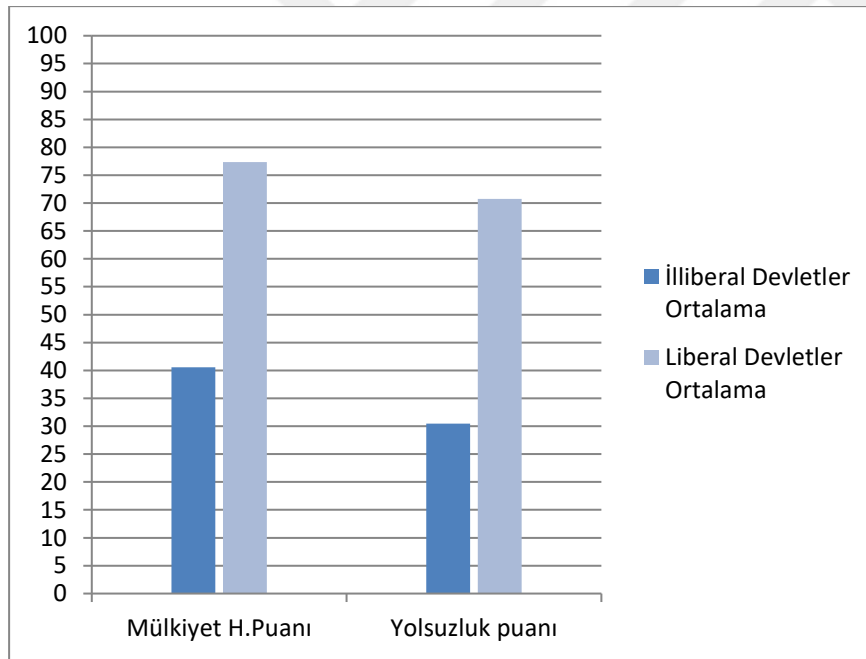
Yatırım özgürlüğü mülkiyet hakkının kullanımı açısından, demokrasiler için önemli bir ekonomik kurumdur. Özellikle, Demokratik Barış Teorisi'nin Karşılıklı Karmaşık Bağımlılık ayağına önem veren akademisyenler bu değişkene dikkat çekmişlerdir. Fakat veri setine bakıldığında YYÖ bakımından liberal demokrasilerle illiberal demokrasilerin birbirlerinden çok farklı olmadıkları görülmektedir. İliberal demokrasilerin YYÖ puanı ortalamalarının ortalaması 57.35 iken, liberal demokrasilerin ortalaması 71.66'dır. Liberal demokrasiler görece olarak yabancı yatırıma daha açık olsalar da illiberal demokrasilerle aralarında kayda değer bir farklılık gözükmemektedir.

5. 2. Bağımsız Değişkenler

5. 2. a. Mülkiyet Hakkı

Bu çalışmada mülkiyet hakkının, bütün özgürlüklerin kullanılmasında temel olduğu ve liberal ahlaka uygun davranan devletlerin de saygı gösterdiği ve iyi koruduğu bir hak olduğu iddia edilmiştir. Yaşam hakkına saygı göstermeyen bir devletin direkt olarak anti-demokratik olduğu söylenirken, mülkiyet hakkına saygı göstermeyen devletler demokrasi olarak nitelenmeye devam etmektedir. Veri seti, liberal ahlaka uygun davranan liberal demokrasiler ile liberal ahlaka uygun davranmayan illiberal demokrasiler arasındaki bu farkı ortaya koymaktadır.

Şekil 5.2. Mülkiyet Hakkı Korunma Puanı ve Yolsuzluk Puanı Grafiği

İlliberal demokrasilerin mülkiyet hakkı puan ortalamalarının ortalaması 40.57 iken, liberal demokrasilerin ortalaması 77.38'dir. İlliberal demokrasilerde mülkiyet hakkının korunma seviyesi, metodoloji kısmında açıklandığı üzere, "Yargı sistemi oldukça verimsizdir. Sistem o kadar gecikmeli çalışmaktadır ki, bu durum insanların yargıya ulaşımını engellemektedir. Yolsuzluk vardır ve yargı sistemi devletin diğer

organları tarafından etkilenmektedir. Kamulaştırma mümkündür.” durumuna tekabül etmektedir. Mülkiyeti oluşturan hukuki temel oldukça zayıf ve verimsizdir. Ayrıca kamulaştırma gibi mülkiyetin gasp edilmesi durumu da sık rastlanan bir olgudur ve bireylerin bunu engelleyecek güçleri yoktur. Fakat liberal demokrasilerde mülkiyet hakkının korunma seviyesi, “Ülkede mülkiyet hakkı hukuk tarafından garanti altındadır. Yargı sistemi sözleşmeleri bazı durumlarda gecikmeli de olsa tatbik etmekte etkilidir. Yolsuzluk minimal düzeydedir. Kamulaştırma oldukça olanaksızdır.” cümlesine denk gelmektedir. Görüldüğü üzere liberal demokrasilerde mülkiyet, illiberal demokrasilere göre neredeyse iki kat daha iyi korunmaktadır. Mükemmel olmasa da liberal demokrasilerde mülkiyetin korunması sağlam bir şekilde sağlanmıştır. Kamulaştırma dediğimiz mülk gaspı neredeyse olanaksız durumdadır. Böylece bireyler diğer özgürlüklerini kullanmak için illiberal ülkelerdeki insanların korkularını yaşamaz, birikimlerini kaybetme, işlerinden olma korkuları az olduğundan devletle karşı karşıya kaldıklarında daha cesur davranabilirler.

5. 2. b. Yolsuzluk

Yolsuzluk mülkiyet hakkına müdahalenin bir türü olarak daha önce açıklanmıştı. Yolsuzluk insanların yatırım yapmalarını zor kullanarak engelleyebileceği gibi, yarattığı güvensizlik ortamı insanlar gönüllü olarak yatırım yapmaktan geri durmaya da itebilmektedir. Ayrıca yolsuzluk, halkın devletle yaptığı sözleşmenin ihlal edildiğinin ve devletin denetlenebilirliğinin düşük olduğunun en açık göstergesidir. Verilere bakıldığında, illiberal demokrasilerin yolsuzluk puan ortalamalarının ortalamasının 30.43, liberal demokrasilerin ise 70.74 olduğu görülmektedir. Yani illiberal demokrasilerde yolsuzluk, liberal demokrasilere göre iki kattan fazla görülmektedir. Bu durum, İliberal ülkelerdeki insanların, liberal ülkelerdeki insanlara göre çok daha ciddi bir güvensizlik ortamı içinde olduklarını göstermektedir. Liberal

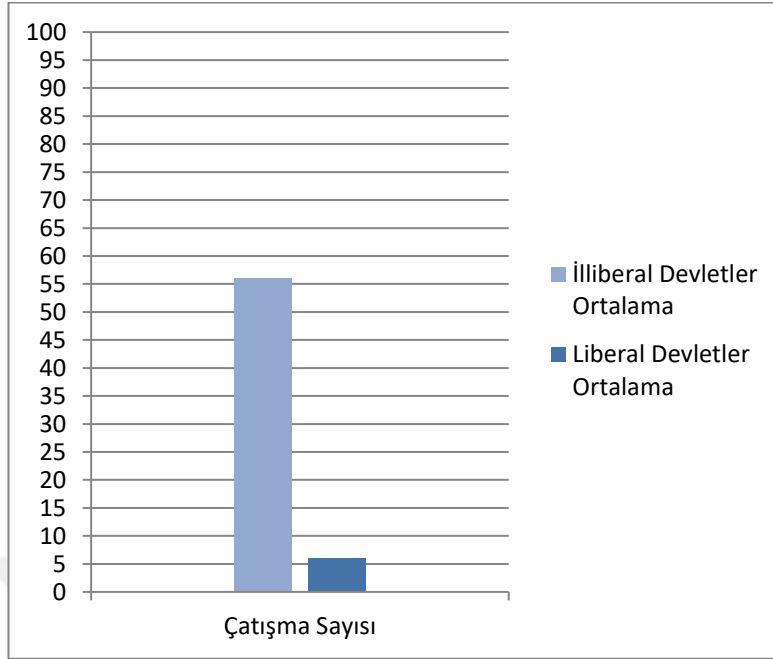
demokratik bir devletin vatandaşı olan kişiler devlet otoritesiyle karşı karşıya kaldıklarında haklarının iyi korunması dolayısıyla korkma ihtiyacı duymazken, illiberal devletlerde tam tersi bir durum ortaya çıkmaktadır. Ayrıca şeffaflık ve denetlenebilirlik bakımından illiberal demokrasilerin liberal demokrasilere göre çok daha kötü durumda olduğu ortaya çıkmaktadır. Halkın vergisinin nasıl harcandığını bile denetleyememesi diğer pek çok siyasal kararı denetleme gücünün de zayıf olduğuna işaret etmektedir.

5. 3. Bağımlı Değişken

5. 3. a. Çatışma

Bu çalışmadaki iddialara göre, mülkiyet hakkının korunmasının zayıf olduğu ve yolsuzluğun fazla olduğu demokrasilerin çatışmaya daha yatkın olması gerekmektedir. Liberal ahlaka uygun davranan demokrasiler, liberal ahlaka uygun davranan demokrasilerle; liberal ahlaka uygun davranmayan demokrasilerin kendi aralarında ya da liberal ahlaka uygun davranan demokrasilerle girdikleri çatışmadan, daha az çatışmaya girmiş olmalıdırlar. Dolayısıyla, yapılması gereken liberal demokrasilerin kendi aralarında girdikleri çatışma sayısı ile illiberal demokrasilerin diğer illiberal demokrasilerle ya da liberal demokrasilerle girdikleri çatışma sayısını karşılaştırmak gerekmektedir. İlliberal demokrasi sayısı 23, liberal demokrasi sayısı 27'dir. Liberal demokratik ülkelerin diğer liberal demokratik ülkelerle yani 27 ülkenin kendi aralarında toplamda 6 tane çatışmaya girdikleri görülmektedir. Buna karşın, illiberal demokrasilerin diğer demokrasilerle yani toplam 50 ülkenin kendi aralarında toplamda girdikleri çatışma sayısı 56'dır.

Şekil 5.3. Çatışma Grafiği

İlliberal demokrasiler diğer illiberal demokrasilerle 42 kere çatışmaya girerken, liberal demokrasilerle 14 kere çatışma yaşamışlardır. İlliberal 23 ülke kendi aralarında 42 kere çatışmaya girerken, liberal 27 ülke kendi aralarında 6 kere çatışmaya girmişlerdir. Yani illiberal ülkeler, sayıları liberal ülkelere göre daha az olmasına rağmen 7 kat daha fazla çatışmaya girmişlerdir. Demokrasiler kendi aralarında toplamda 56 kere çatışma yaşarken, liberal demokrasiler kendi aralarında 6 çatışma yaşamışlardır. Demokrasilerin sayısı liberal demokrasilerin sayısının 2 katı olmalarına rağmen yaklaşık 9 kat fazla çatışmaya girmişlerdir. Veriler, liberal ahlaka uygun davranan demokrasilerin, uygun davranmayan demokrasilere göre çatışmaya çok daha az meyilli olduklarını göstermektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ

Demokratik Barış Teorisi, Kant'tan bu yana, 200 yıllık dönüşümü süresince öyle bir noktaya gelmiştir ki, teorinin özü neredeyse unutulmuştur. Kant'ın idealler üzerine kurulan Ebedi Barış fikri, pozitivist bilim insanları ve Liberalizmin etik yönünü kenara bırakan araştırmacılar tarafından, bir yandan çeşitli değişkenlerin eklenmesi yoluyla zenginleştirilirken bir yandan da açıklama gücü kısırlaşır hale gelmiştir. Özellikle etik değerlerden azade olarak olgularla ilgilenme iddiasında bulunan akademisyenler, liberalizmin kendine yeten birey ve devletten bağımsız çıkar grupları kavramlarına bakışını neredeyse yok saymışlardır.

Bu çalışmada birey, en küçük birim olarak hipotezlerin merkezine yerleştirildi. Böylece bağımsız ve kendine yeten bireyi ve bu bireylerden oluşan çıkar gruplarını tekrar tartışmanın merkezine taşımaya çalışıldı. Özellikle dış politikada, bireyi ve çıkar gruplarını devletlerin bir uzantısı olarak değil; devletleri, birey ve çıkar gruplarının bir uzantısı olarak yeniden yorumlandı. Demokrasilerin liberal ya da illiberal olduklarını anlamak için gözlemlenmesi önerilen değişkenlerin varlıklarını kabul etmekle beraber, bu değişkenlerden en önemlisinin birey ve çıkar gruplarının devletlerden bağımsızlıkları olduğuna dikkat çekmeye çalışıldı. Bağımsız birey ve çıkar gruplarının var olabilmesi için gerekli olan en önemli etkenin mülkiyet hakkı olduğunu ve bu hakka gerekli önemin verilmesinin barışçıl bir dünya için ne kadar önemli olduğunu göstermeye çalışıldı.

Veriler incelendiğinde, hipotezlere uygun olarak, liberal ve barışçıl demokrasiler olarak adlandırılan demokrasilerin aslında mülkiyet hakkına saygı duyan, zenginlik kısıtlayıcı ve arttırıcı müdahaleleri objektif kriterlere uygun ve

denetlenebilir bir şekilde yapan demokrasiler oldukları ortadadır. Bu devletler liberal etiğe uygun hareket eden, vatandaşlar ile devlet arasındaki sözleşmeye riayet eden devlet tipleridir. İliberal demokrasiler ise mülkiyet hakkına müdahalenin keyfi olarak yapılabildiği, liberal etiğe uygun olmayan mülkiyet edinim süreçlerinin gözlemlenebildiği demokrasilerdir. Yolsuzluğun yüksek seviyelerde gözlemlenebilir olması ve hukukun mülkiyeti korumadaki zayıflığı bu durumu açıkça göstermektedir. Bu rejim tiplerinde, bağımsız bireylerin ve çıkar gruplarının kendi ajandalarını devlete dayatacak güce ulaşmaları, zenginliklerine yapılacak kısıtlayıcı müdahalelerden korkuları veya zenginlik arttırıcı ayrıcalıklara ulaşmak istemeleri dolayısıyla mümkün değildir. Mülkiyet kavramını anlamak için sadece kâğıt üzerindeki varlığına bakmak yeterli değildir. Mülkiyetin edinim süreçlerinin ahlaki olması, mülkiyetin meşruiyetinin temelidir. Hırsızlıkla, emek vererek mülk edinmek arasındaki fark, mülkiyetin edinim sürecinin ahlakiliğinde gizlidir.

Daha önce de bahsedildiği üzere; Liberalizm hayat, hürriyet ve mülkiyet kavramları üzerine kurulmuş bir ideolojidir. Hayat ve hürriyet kavramları bugün hak ettikleri önemi görmekte dirler denilebilir. Bu kavramlar üzerine o kadar fazla yazılıp çizilmiştir ki, artık kavramlar Liberalizmin tek elinden çıkmışlardır. Her türlü kamusal entelektüel, akademisyen, filozof ve siyasetçinin hürriyet üzerine söyleyeceği birçok şey vardır. Özellikle dünyanın küreselleştiği, bilgi akışının neredeyse sınırsızlaştığı, iletişim yollarının teknoloji sayesinde oldukça açık olduğu son yıllarda, özgürlükten yana olmamak imkânsız hale gelmiştir. Fakat bugün soru zaten “Hürriyet mi? İstibdat mı?” sorusu değildir. Soru, “Nasıl bir hürriyet?” sorusuna dönüşmüştür. Özgürlük kavramı, sürekli yeniden yorumlanmış ve sürekli olarak farklılaşmıştır. Anlamı bu yorumlarla bazen genişlemiş, bazense daralmıştır. Özellikle ekonomik özgürlük, kolektivist ideologlar tarafından düşmanlaştırılır hale gelmiştir. Liberalizmin özgürlük

anlayışının en önemli farkı da buradadır. Ekonomik özgürlük, birey olmanın temelindedir. Bir bireyin özgür olabilmesi için ekonomik olarak özgür olması, ekonomik özgürlüğü için ise mülkiyet hakkına sahip olması şarttır. Mülkiyet hakkı, bireyin bağımsızlığını ve özgür varlığını özellikle devlete karşı, daha sonra ise sosyal çevreye karşı garanti altına almaktadır. Kendi yetenekleri ve özellikleri dolayısıyla emeğinin karşılığını alan, kendinden kaynaklanan sebeplerle zenginleşen birey, baskılara karşı varlığını koruyabilme yeteneğine sahip olacaktır. Fakat ekonomik varlığı kendi yeteneklerine değil de şiddet tekelini elinde bulunduran devlete bağlı ise, bağımsız ve özgür bireyin ortaya çıkması mümkün olmayacaktır. Bu olgu, devletin mülkiyet edinim süreçlerine dâhil olduğu durumlarda çokça gözlemlenebilecektir. Kişiler kendi faydalarını bulmakta hiç de yeteneksiz değildirler. Bir birim emek karşılığında üç birim fayda sağlayabilecekleri bir seçenekle, bir birim emek karşılığında bir birim fayda sağlayabilecekleri bir seçenek arasında kaldıklarında, daha çok fayda sağlayacak seçeneği seçeceklerdir. Bu seçeneği kendilerine sağlayan devlet ise bağımsızlıklarından vazgeçip devlete yanaşacaklardır. Bu gönüllü olarak bağımsızlıklarından vazgeçmek anlamına gelebilir. Fakat devletin sağladığı bu faydanın kaynağı, ülkenin başka bir yerinde üreten, çalışan, vergi veren insanlardır. Eğer bu zenginleşme süreci bir başkasını fakirleştiriyor ise ya da fakirleştirmese bile, başkalarının ulaşamayacağı bir imkân devlet ayrıcalığıyla birileri için özel olarak yaratılıyorsa, ortaya çıkan bu zenginleşme Liberal ahlâka göre hırsızlıktan farksızdır.

Görünen odur ki, 21. yüzyıl, mülkiyet ediniminin hırsızlıktan ayrılması için gerekli olan değişkenin, yani ahlakiliğinin unutulduğu, devletlerin bu süreçlere dâhil olarak hak edilmeyen zenginlikleri hak etmeyen kişilere dağıttığı bir yüzyıl olacak gibi görünmektedir. Şimdiden gözlemlenebilir hale gelen, “iktidarının sermayesi” olgusu süreklileşecektir. En iyi işi, en ucuza, en kaliteli şekilde yapabilecek

sermayedarlar/girişimciler değil; iktidara en çok destek veren, iktidara en yakın olan sermayedarlar giderek daha da zenginleşecekler ve bu kaynakları yine aynı iktidarları fonlamak için, iktidarların ajandalarına uygun olarak harcayacaklardır. Bu durum, öncelikle kaynakların verimsiz kullanılması gibi ekonomik problemler yaratacaktır. Özellikle orta gelir tuzağına takılmış ülkelerin ekonomilerini bir st noktaya taşınması daha da zorlaşacaktır. Aynı zamanda sosyal devlet programlarıyla fonlanan alt-gelir grupları, devlete bağımlılıklarını sürdürecekler ve insanlık onurunu koruyacak ekonomik gücü olmayan bireyler ve çıkar grupları, ekonomik varlıklarının devamı için her türlü otoriterliğe boyun eğmek zorunda kalacaklardır. Otoriter rejimlerin “kanuni” bir biçimde güçlenmesine sebep olan bu olgu, hem iç siyasal düzlemde hem de uluslararası düzlemde büyük problemlerin ortaya çıkmasına, otoriter eğilimli liderlerin yükselmesine sebebiyet vermektedir. Bu durumun engellenmesi için önümüzde az seçenek vardır. Ya devletlerin yeniden dağıtım yöntemlerini kullanmadıkları bir düzen ya da bu dağıtımın objektif kriterlere ve şeffaflığa dayandığı bir düzene ihtiyaç vardır.

Devletin müdahil olmadığı alanlarda bireylerin ekonomik olarak da, özgürlük açısından da daha iyi durumda olacaklarını gösteren veriler vardır. Fakat yeniden dağıtım mekanizmaları çalışmak zorundaysa bile, Rawls’un da dediği gibi “Birilerinin daha iyi durumda olması için bir başkasının hakları ihlal edilemez” düsturu temel olmalıdır. Bu mekanizmalar, kötü durumda olanların, iyi durumda olabilmek için özgürce hareket edebildikleri alanlar yaratmak üzere, yani fırsat eşitliği odaklı olmalıdır. Kısacası, balık dağıtmaktan ötesine geçip, insanların balık tutabilecekleri bir düzlemde yaşayabilmeleri için çalışılmalıdır. Bunun için en iyi yol, bireylerin özgürce-en çok da devletten özgürce- birey olabilecekleri ortamı yaratabilmektir. Birey, tekrar her tartışmanın göbeğine yerleştirilmelidir.

Bu çalışma, tartışmanın yeniden bireylere odaklanmasının önünü açmaya ufak bir katkı yapabilir ve barışın ebedi kılınması için bir alternatif bakış açısı sağlayabilir. İleride yapılacak Uluslararası İlişkiler araştırmalarında, bireylerin devlete ekonomik bağımlılıkları ve hibrid rejimler arasındaki ilişkiye odaklanması Uluslararası İlişkiler disiplini için bir gerekliliktir. Özellikle Politik Ekonomi alanında yapılacak çalışmalarda, devlet tarafından transferi yapılan zenginliğin ne gibi olguları ortaya çıkarttığı illiberal karakterli demokrasileri anlamak için büyük bir imkân sunacaktır. Gelişmiş demokrasilerde yaşanmış olan ve bugünkü liberal siyasal anlayışın kaynağını oluşturan sermaye-devlet çatışmasının hibrid rejimlerde sermaye-devlet iş birliği şeklinde gözlemlenmesi, illiberal demokrasilerin liberalleşemediği bir süreç yaratabilir mi sorusu, disiplin için önemli bir soru olacaktır. İliberal demokratik rejimlerde çıkacak siyasal ve ekonomik problemlerin dış politika yansımaları ise bir başka önemli konudur ve araştırılmaları bir zorunluluktur.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Sururi. *Hayek'in Hukuk ve Adalet Teorisi*. Ankara: Liberte Yayınları, 2001.
- Angell, Norman. *The Great Illusion*. New York: The Knickerbocker Press, 1910.
- Berlin, Isaiah. «İki Özgürlük Kavramı.» *Özgürlüğün İdeolojisi Liberalizm içinde*, düzenleyen: Doğan Gürpınar, 209-220. İstanbul: Liber Plus Yayınları, 2016.
- Bremer, Stuart. «Dangerous Dyads: Conditions Affecting the Likelihood of Interstate War 1816-1965.» *Journal of Conflict Resolution* 26, 1992: 309-401.
- Carr, Edward Hallett. *Yirmi Yıl Krizi 1919-1939*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010.
- Clinton, Bill. «A Covenant for American Security.» *Georgetown Üniversitesi Konuşması*. 12 aralık 1991.
- Cobden, Richard. «England.» *The Political Writing of Richard Cobden, vol. 1 içinde*, yazar Richard Cobden, 50-69. Londra: T. Fisher Unwin, 1903.
- Cobden, Richard. «Protection of Commerce.» *The Political Writings of Richard Cobden, vol. 1 içinde*, yazar Richard Cobden, 161-181. Londra: T. Fisher Unwin, 1903.
- . *The Political Writings of Richard Cobden, vol 1*. London: T. Fisher Unwin, 1903.
- Diamond, Larry Jay. «Thinking about Hybrid Regimes.» *Journal of Democracy*, 2002: 21-35.
- Diamond, Larry. «Thinking About Hybrid Regimes.» *Journal of Democracy*, 2002: 21-35.
- Doyle, Michael W. «Kant, Liberal Legacies and Foreign Affairs.» *Philosophy & Public Affairs*, 1983: 205-235.
- Doyle, Michael W. «Kant, Liberal Legacies, and Foreign Affairs.» *Philosophy & Public Affairs*, 1983: 205-235.
- Doyle, Michael W. «Three Pillars of the Liberal Peace.» *American political Science Review*, 2005: 463-466.
- Doyle, Michael W. «Three Pillars of the Liberal Peace.» *American Political Science Review*, 2005: 463-466.
- Erdoğan, Mustafa. *Anayasa Hukuku*. Ankara: Orion Yayınevi, 2005.
- Farber, Henry S., ve Joanne Gowa. «Common Interests or Common Polities? Reinterpreting the Democratic Peace.» *Journal of Politics*, 1997: 393-417.

- Freedom House*. "Methodology". Freedom House 2015.
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2016/methodology> (Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2016).
- Freedom House. «Freedom in the World.» *Freedom House* . 2015.
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2015#.VpTZPxWLTIU> (Erişim Tarihi: 12 Aralık 2016).
- Fukuyama, Francis. «End of History?» *National Interest*, 1989: 3-18.
- Gartzke, Erik. «Kant We All Just Get Along? Opportunity, Willingness, and the Origins of Democratic peace.» *American Journal of Political Science*, 1998: 1-27.
- Gartzke, Erik. «The Capitalist Peace.» *American Journal of Political Science*, 2007: 166-191.
- Haar, Edwin Van. *Classical Liberalism and International Theory*. New York: Palgrave Macmillan, 2009.
- Hayek, Friedrich A. von. *Köleik Yolu*. Ankara: Liberte Yayınları, 2014.
- Hoppe, Hans Hermann. *The Economics and Ethics of Private Property*. Auburn, Alabama: Ludwig Von Mises Institute, 2006.
- Huntington, Samuel P. «Conservatism as an Ideology.» *The American Political Science Review*, 1957: 454-473.
- Huntington, Samuel P. «Democracy's Third Wave.» *Journal of Democracy*, 1991: 12-34.
- Kant, Immanuel. «Ebedi Barış Üstüne Felsefi Bir Deneme.» *Kant içinde*, düzenleyen: Nejat Bozkurt, 275-309. İstanbul, Sirkeci: Say Yayınları, 2008.
- Kant, Immanuel. «Pratik Aklın Eleştirisi.» *Kant içinde*, düzenleyen: Nejat Bozkurt, 117-129. İstanbul, Sirkeci: Say Yayınları, 2008.
- Kant, Immanuel. «Salt Aklın Eleştirisi.» *Kant içinde*, düzenleyen: Nejat Bozkurt, 57-93. İstanbul, Sirkeci: Say Yayınları, 2008.
- Karl, Terry Lynn. «The Hybrid Regimes of Central America.» *Journal of Democracy*, 1995: 72-86.
- Kukathas, Chandran, ve Philip Pettit. *Rawls: A Theory of Justice and Its Critics*. California: Stanford University Press, 1990.
- Layne, Christopher. «Kant or Cant: The Myth of the Democratic Peace .» *International Security*, 1994: 5-49.

- Levitsky, Steven, ve Lucan A. Way. «The Rise of Competitive Authoritarianism.» *Journal of Democracy*, 2002: 51-65.
- Levitsky, Steven, ve Lucan A. Way. «The Rise of Competitive Authoritarianism.» *Journal of Democracy*, 2002: 51-65.
- Locke, John. *Hükümet Üstüne İkinci Tez*. İzmir: İlya Yayınevi, 2010.
- Maoz, Zeev, ve Bruce Russett. «Normative and Structural Causes of Democratic Peace, 1946-1986.» *American Political Science Review*, 1993: 624-638.
- Maoz, Zeev, ve Bruce Russett. «Normative and Structural Causes of Democratic Peace, 1946-1986.» *American Political Science Review*, 1993: 624-638.
- Means, Gordon P. «Soft Authoritarianism in Malaysia and Singapore.» *Journal of Democracy*, 1996: 103-117.
- Mearsheimer, John J., ve Stephen M. Walt. «Leaving Theory Behind: Why Simplistic Hypothesis Testing is Bad for International Relations.» *European Journal of International Relations*, 2013: 427-457.
- Merkel, Wolfgang, ve Aurel Croissant. «Conclusion: Good and Defective Democracies.» *Democratization*, 2004: 199-213.
- Mesquita, Bruce Bueno De, James D. Morrow, Randolph M. Siverson, ve Alastair Smith. «An Institutional Explanation of the Democratic Peace.» *American Political Science Review*, 1999: 791.
- Mises, Ludwig Von. *İnsan Eylemi*. Ankara: Liberte Yayınları, 2008.
- . *Liberalism*. New York: Cobden Press, 1985.
- Monty G. Marshall, Ted R. Gurr, Keith Jagers. «Polity IV Project.» *Polity IV Project: Dataset User's Manual*. Center for Systematic Peace, 19 Mayıs 2016.
- Moravscik, Andrew. «Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics.» *International Organization*, 1997: 513-553.
- Mousseau, Michael. «Capitalist Development and Civil War.» *International Studies Quarterly*, 2012: 470-483.
- Mousseau, Michael. «The Nexus of Market Society, Liberal Preferences and Democratic Peace: Interdisciplinary Theory and Evidence.» *International Studies Quarterly*, 2003: 483-510.
- Mousseau, Michael. «The Social Market Roots of Democratic Peace.» *International Security*, 2009: 52-86.

- Mukand, Sharun, ve Dani Rodrik. *The Political Economy of Liberal Democracy*. 2015.
- Nicholson, Michael. «The Continued Significance of Positivism?» *International Theory: Positivism And Beyond* içinde, yazar Ken Booth, Marysia Zalewski Steve Smith, 141-142. New York: Cambridge University Press, 1996.
- O'Donnell, Guillermo. «Delegative Democracy.» *Journal of Democracy*, 1994: 55-69.
- Oneal, John R., ve Bruce M. Russett. «The Classical Liberals Were Right: Democracy, Interdependence, And Conflict, 1950-1985.» *International Studies Quarterly* 41, 1997: 267-293.
- Oppenheimer, Franz. *The State*. New York: Vanguard Press, 1922.
- Owen, John M. «How Liberalism Produces Democratic Peace.» *International Security* , 1994: 87-125.
- Özlük, Erdem. «Uluslararası İlişkiler Disiplininin Doğuşu, Kimliği ve Sorunları.» *Uluslararası İlişkilere Giriş* içinde, yazar Ali Balcı Şaban Kardeş, 76. İstanbul: Küre Yayınları, 2014.
- Paine, Thomas. *Common Sense*. 1776.
- Polachek, Solomon William. «Conflict and Trade.» *The Journal of Conflict Resolution*, 1980: 55-78.
- Popper, Karl R. *Bilimsel Araştırmanın Mantığı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1998.
- Rawls, John. *A Theory of Justice*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press, 1971.
- Rothbard, Murray N. *İnsan, İktisat ve Devlet Cilt 1*. Ankara: Liberte Yayınları, 2009.
- . *İnsan, İktisat ve Devlet, Cilt 2*. Ankara: Liberte Yayınları, 2009.
- . *Özgürlüğün Etiği*. Ankara: Liberte Yayınları, 2009.
- Rummel, R. J. «Libertarianism and International Violence.» *The Journal of Conflict Resolution*, 1983: 27-71.
- Sander, Oral. *Siyasi Tarih*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2012.
- Spiro, David E. «The Insignificance of the Liberal Peace.» *International Security*, 1994: 50-86.

- Strand, Havard, Havard Hegre, Scott Gates, ve Marianne Dahl. «Democratic Waves? Global Patterns of Democratization, 1816-2008.» *Democracy as Idea and Practice*. Oslo, 2012. 1-34.
- Tanrısever, Oktay F. «Yöntem Sorunu: Gelenekselcilik - Davranışsalcılık Tartışması.» *Devlet, Sistem ve Kimlik* içinde, yazan İ.D. Dağı, ve diğerleri, 89-131. İstanbul: İletişim Yayıncılık, 2011.
- The Heritage Foundation*. 2015. <http://www.heritage.org/index/property-rights> (Erişim Tarihi: 30 Temmuz 2016).
- The Heritage Foundation*. 2015. <http://www.heritage.org/index/freedom-from-corruption#fn-1> (Erişim Tarihi: 31 Temmuz 2016).
- The Heritage Foundation*. 2015. <http://www.heritage.org/index/trade-freedom> (Erişim Tarihi:31 Temmuz 2016).
- The Heritage Foundation*. 2015. <http://www.heritage.org/index/investment-freedom> (Erişim Tarihi: 31 Temmuz 2016).
- Uslu, Cennet. *Doğal Hukuk ve Doğal Haklar*. Ankara: Liberte Yayınları, 2011.
- Weede, Erich. «Democracy and War Involvement.» *The Journal of Conflict Resolution*, 1984: 649-664.
- . *Güç Dengesi, Küreselleşme ve Kapitalist Barış*. Çeviren Murat Saraçlı. Ankara: Liberte Yayınları, 2012.
- Wilson, Woodrow. *Woodrow Wilson The Essential Political Writings*. Oxford: Lexington Books, 2005.
- World Justice Project. «World Justice Project.» *World Justice Project Web Sitesi*. 2015. <http://worldjusticeproject.org/rule-law-around-world> (Erişim Tarihi: 12 Ocak 2016).
- Zakaria, Fared. «The Rise of Illiberal Democracies.» *Foreign Affairs, Vol. 76*, 1997: 22-43.